

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

ODDLUŽENÍ PODNIKATELE

Kristýna Blafková

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

ODDLUŽENÍ PODNIKATELE

Kristýna Blafková

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

Plzeň 2020

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací na téma Oddlužení podnikatele vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Plzni duben 2020

Kristýna Blafková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za cenné rady a odborné vedení, které mi napomohlo ke zpracování této diplomové práce. Zároveň bych ráda poděkovala Ing. Lukáši Vlašanému za věcné připomínky k této práci a předávání znalostí během mé dosavadní praxe.

Obsah

ÚVOD	1
1 INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ VE VZTAHU K PODNIKATELI	4
1.1 HISTORIE A VÝVOJ ODDLUŽENÍ V ČR.....	4
1.2 HLAVNÍ ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	8
1.3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	9
1.4 POJEM ODDLUŽENÍ	11
1.5 PROCES ODDLUŽENÍ	12
1.6 VÝZNAM ODDLUŽENÍ PODNIKATELE	15
2 VÝVOJ ODDLUŽENÍ PODNIKATELE V OBDOBÍ PO TZV. VELKÉ REVIZNÍ NOVELE INSOLVENČNÍHO ZÁKONA Č. 294/2013 SB.....	17
2.1 OKOLNOSTI VEDOUcí K POTŘEBĚ NOVELIZACE	17
2.2 DOPAD NOVELIZACE NA ODDLUŽENÍ PODNIKATELŮ.....	18
2.2.1 Souhlas věřitele se vstupem do oddlužení u pohledávek z podnikání	19
2.2.2 Oddlužení po skončení konkursu.....	23
2.2.3 Oddlužení v případě pohledávky zajištěné věřitelem	25
2.2.4 Shrnutí	25
2.3 ZPŮSOBY ODDLUŽENÍ.....	26
2.3.1 Zpeněžení majetkové podstaty.....	26
2.3.2 Provádění srážek.....	27
2.3.2.1 Srážka ve výši jedné šedesátiny 30 % všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů	27
2.3.2.2 Řešení navržené vrchními soudy a Nejvyšším soudem v únoru 2014	28
2.3.2.3 Analogické použití ustanovení § 318 o.s.ř.	29
2.3.2.4 Rozkol názorů mezi insolvenčními soudy i senáty	30
2.3.2.5 Shrnutí	31
3 NOVELIZACE INSOLVENČNÍHO ZÁKONA Č. 64/2017 SB.	32
3.1 ZMĚNY V ROVINĚ ORGANIZAČNÍ.....	32
3.1.1 Změny týkající se sepisu a podání insolvenčního návrhu	32
3.1.2 Systém přidělování případů	34
3.2 ZMĚNY VE SFÉRE ODDLUŽENÍ FYZICKÉ OSOBY PODNIKATELE.....	35
3.2.1 Způsoby oddlužení.....	35
3.2.1.1 Zpeněžení majetkové podstaty	35
3.2.1.2 Plnění splátkového kalendáře	36
3.2.1.3 Zpeněžení majetkové podstaty v kombinaci s plněním splátkového kal.	37
3.2.2 Posuzování platební neschopnosti dlužníka.....	38
3.2.3 Změna formy souhlasu věřitele s oddlužením v případě dluhu z podnikání.....	39
3.2.3.1 Shrnutí	42
3.2.4 Způsob stanovení výše splátek	43

3.2.4.1	Shrnutí.....	44
3.3	ZÁVĚR KAPITOLY	45
4	ÚPRAVA INSTITUTU ODDLUŽENÍ PODNIKATELE PO NOVELE INSOLVENČNÍHO ZÁKONA Č. 31/2019 SB.....	46
4.1	ZPŮSOBY ODDLUŽENÍ.....	48
4.1.1	Zpeněžení majetkové podstaty.....	49
4.1.2	Splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty	49
4.2	STANOVENÍ SPLÁTEK PODNIKATELŮ	53
4.3	ZÁVĚR KAPITOLY	56
5	MOŽNÝ BUDOUCÍ VÝVOJ ODDLUŽENÍ PODNIKATELE	59
5.1	SMĚRNICE EVROPSKÉ RADY „DRUHÁ ŠANCE“	59
5.1.1	Preventivní restrukturalizace	59
5.1.2	Oddlužení fyzických osob podnikatelů.....	60
5.2	NÁZOR Z POZICE INSOLVENČNÍHO SPRÁVCE SE ZVLÁŠTNÍM POVOLENÍM	61
5.3	VLASTNÍ ÚSUDEK.....	63
	ZÁVĚR.....	65
	RESUMÉ.....	68
	SEZNAM ZKRATEK.....	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	70
	ODBORNÁ LITERATURA A KOMENTÁŘE	70
	ODBORNÁ LITERATURA DOSTUPNÁ Z ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	71
	PRÁVNÍ PŘEDPISY	75
	JUDIKATURA.....	76
	OSTATNÍ.....	77
	SEZNAM PŘÍLOH	79
	PŘÍLOHA Č. 1 – VÝVOJ NÁVRHŮ BANKROTŮ FOP OD ROKU 2008.....	80
	PŘÍLOHA Č. 2 - VÝVOJ BANKROTŮ FOP OD ROKU 2008.....	81
	PŘÍLOHA Č. 3 – POROVNÁNÍ MINIMÁLNÍ VÝŠE USPOKOJENÍ NEZAJIŠTĚNÝCH VĚŘITELŮ U NOVELIZACE ZÁKONA Č. 64/2017 SB. A NOVELIZACE ZÁKONA Č. 31/2019 SB.	82
	PŘÍLOHA Č. 4 – KOMPLETNÍ PŘEHLED NOVELIZACÍ ZÁKONA Č. 182/2006 SB. (INSOLVENČNÍ ZÁKON).....	83

MOTTO

„Kapitalismus bez insolvenčního řízení je jako křesťanství bez pekla.“

Frank Borman, generální ředitel EASTERN AIRLINES

Úvod

Zahájení podnikání se zakládá na dobrovolném rozhodnutí osob. Přestože si tyto osoby pravděpodobně uvědomují možná rizika svého rozhodnutí, vlivem okolností, špatných rozhodnutí či ekonomickým vývojem trhu může dojít k finanční krizi podnikatele. Situaci přímo nenapomáhá ani fakt, že úvěry a půjčky jsou v posledních letech až příliš snadno dostupné. Díky všem těmto faktorům se občas i sebeúspěšnější podnikatel může dostat do stavu, který je obecně znám jako tzv. dluhová past. V této chvíli by však pro něj mělo být zásadní využít možnosti se oddlužit, namísto žít po zbytek svého života s exekucemi a v šedé zóně ekonomiky.

Postupným vývojem institutu oddlužení podnikatele dochází k odstraňování svazujících podmínek na úspěšné osvobození od dluhů a systém je čím dál více zaměřován na druhou šanci pro dlužníky. Tento proces se projevil především s přijatou novelizací oddlužení v roce 2019, kdy přibylo množství zástupců myšlenky, že oddlužení by mělo být přístupné co největšímu množství osob, zejména těm s velmi nízkými příjmy, a to mnohdy i za cenu téměř nulového uspokojení věřitelů.

V reakci na uvolňující se podmínky insolvenčního řízení je oddlužení fyzických osob podnikatelů v posledních letech čím dál více diskutovaným tématem. K danému přispívá i zvyšující se uvědomění důležitosti této právní úpravy. Je to totiž právě oddlužení podnikatelů, které svědčí o vyspělosti tržního hospodářství a ekonomické stabilitě státu. Nejedná se tudíž o „pouhou“ pomoc navrátit zpět do ekonomicky aktivního života osoby, které neunesly rizika svého podnikání.

Práce není vedena tak, aby se stala kompletním postupem pro potencionální dlužníky, jakým způsobem mohou osvobození od dluhů docílit a v rámci jakého procesu bude celé jejich insolvenční řízení probíhat. Naopak, účelem diplomové práce je analyzovat stěžejní oblasti vyvstávající v procesu oddlužení, přiblížit problematiku otázky, které se jich týkají, dále popsat podmínky vedoucí k úspěšnému oddlužení a uvést výkladovou problematiku, která je s úpadkovým právem hojně spojena. Z důvodu snazšího pochopení aspektů insolvenčního řízení jsem se rozhodla pro jejich zařazení do kapitol rozdělených dle novelizací insolvenčního zákona, kterými byly přijaty. Předpokládám, že uvedením okolností, za kterých byly do právní úpravy včleněny, pomůže čtenáři tato práce lépe

porozumět důvodu jejich aktuálního znění, stejně jako například výkladovým problémům, které mnohdy přinášejí.

Diplomová práce je zaměřena na právní stránku oddlužení fyzické osoby podnikatele. S ohledem na dynamicky se měnící právní úpravu insolvenčního zákona, který byl za 12 let 39krát novelizován, nebylo v možnostech rozsahu diplomové práce věnovat se všem novelizacím. Z tohoto důvodu jsem si vybrala ty z mého pohledu nejdůležitější, a to s ohledem na zvolené téma práce.

Diplomová práce je členěna do pěti kapitol. V první části diplomové práce uvedu historický vývoj úpadkového práva na území České republiky, představím základní zásady a pojmy insolvenčního řízení a zodpovím význam oddlužení fyzické osoby podnikatele a jeho přínos jak v rovině sociální, tak ekonomické. První kapitola jako celek bude sloužit jako odborný základ k dalšímu výkladu a uvedení do problematiky tématu. V druhé části diplomové práce se zaměřím na přijetí zákona č. 294/2013 Sb. (tzv. revizní novela), který oficiálně zavedl počátky oddlužení podnikatele v insolvenčním právu, a podmínky, za kterých mohl dlužník – podnikatel do oddlužení vstoupit. Poukáži na mnohé problematické aspekty, které novela přinesla, jež v mnohých případech vyústily v rozdílné přístupy soudní praxe, zejména pak v otázce stanovování výše splátek podnikatele. Třetí kapitola bude zaměřena na novelizaci č. 64/2017 Sb., která přinesla mnoho změn v organizační struktuře oddlužení. Přímo ve vztahu k podnikateli popíši, jakým způsobem vyjasnila podmínky vyslovení nesouhlasu věřitele, jehož pohledávka pochází z podnikatelské činnosti, a jakými způsoby bylo možné oddlužení provést. Dále uvedu, čím byla novelizace přínosná a které chyby jí byly vyčítány. V kapitole čtvrté se zaměřím na novelu insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb., která byla v oblasti oddlužení zlomová. V této části práce uvedu pozitiva i negativa přijaté úpravy, popíši aktuální způsoby oddlužení a změřím se i na nově včleněnou část do insolvenčního zákona týkající se splátkového kalendáře fyzické osoby podnikatele. V poslední části práce se pokusím objasnit možný vývoj, kterým oddlužení podnikatele směřuje, s ohledem na přijatou evropskou směrnici o restrukturalizaci a insolvenci, připojím část, ve které požádám o diskuzi k budoucímu vývoji insolvenčního správce se zvláštním povolením, a na konec diplomové práce uvedu i svůj úsudek ohledně změn, které by mohla budoucnost přinést.

Co se týká zdrojů, ze kterých bude při psaní této diplomové práce čerpáno, s ohledem na rychlé změny novelizací a poměrně úzké zaměření tématu, které bývá nejčastěji pouze ne moc rozsáhlou součástí odborných literárních děl zaměřených

primárně na jiné téma, budu čerpat především z judikatury, zákonů a odborných článků, které jsou velmi přínosným zdrojem zejména v souvislosti s problematickými aspekty oddlužení. Částečně budu čerpat i ze své vlastní praxe a poznatků předaných odborníky z oboru.

1 Insolvenční řízení ve vztahu k podnikateli

Do první kapitoly jsem se z důvodu ucelenějšího výkladu v rámci celé diplomové práce rozhodla, spolu s vysvětlením základních pojmů, začlenit obecné principy, mechanismy a postup insolvenčního řízení, které společně s exkurzem do historické úpravy úpadkového práva mají posloužit jako jakýsi odborný základ potřebný pro následný výklad.

1.1 Historie a vývoj oddlužení v ČR

Řešení dluhové situace je mezi lidmi rozšířenou myšlenkou již od nepaměti. Vzhledem k tomu, že ocitnutí se v insolventní situaci nikdy nebyl jev zcela nestandardní, byla společnost nucena přistoupit k řešení, ve kterém by se snažila postiženým jedincům situaci ulehčit, a v ideálním případě je vrátit zpět do běžného života. Novodobé prvopočátky právní úpravy tohoto institutu vysledujeme již v 18. století, kdy se začaly objevovat normy konkursního práva unifikující české a rakouské právo. Mezi první prameny úpadkového práva bychom mohli zařadit právní úpravu z roku 1763, tedy z dob vlády Marie Terezie, obsaženou v rakousko-českém směnečném řádu, který obsahoval právní normy věnující se konkursnímu právu. Mezi další dokumenty podstatné pro vývoj tohoto právního odvětví řadíme úpravu konkursního práva v Obecném konkursním řádu josefinském z roku 1781 a posléze přijetí tzv. Sommarugovo osnovy z roku 1848, která byla základem prvního konkursního řádu. Následný vývoj přinesl přijetí konkursního řádu ze dne 25. 12. 1868, č. 1/1869 ř. z., který byl později z důvodu potřeby reformy nahrazen řádem konkursním, vyrovnacím a odpůřčím ze dne 10. 12. 1914 (č. 337/1914 ř. z.). Tento rakouský konkursní řád byl spolu s uherským konkursním řádem přejet do recepčního zákona č. 11/1918 Sb. Československou republikou a byl platný až do roku 1931.¹

Dne 27. 3. 1931 došlo k vydání zákona č. 64/1931 Sb. s nabytím účinnosti dne 1. 8. 1931, kterým byly vydány řády konkursní, vyrovnávací a odpůřčí. Tímto došlo k zavedení trojího řešení úpadku, a sice formou uvalení konkursu, vyrovnáním soukromým, tedy mimosoudním a vyrovnáním soudním. Svým obsahem zákon značně připomínal konkursní řád z roku 1914 a velké inspirace přinesl i josefinský konkursní řád z roku 1781. Tyto historické právní předpisy byly

1 KOZÁK, Jan, BUDÍN, Petr a PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3. str. 10

velmi pokrokové a pro celkový vývoj insolvenčního práva na našem území zásadní, avšak když byly použity v zákoně č. 64/1931 Sb., z důvodu vývoje společnosti se ukázaly jako nedostačující. Zákon č. 64/1931 Sb. byl proto v roce 1951 zrušen novým občanským soudním řádem (zákon č. 142/1950 Sb.), bez náhrady jiné odpovídající úpravy, čímž došlo k útlumu vývoje úpadkového práva. Z okolností doby bylo zřejmé, že vzhledem k direktivní formě plánovaného hospodářství nebylo institutům, jako je vyrovnání či konkurs, zapotřebí. Místo toho byl občanským soudním řádem č. 142/1950 Sb. zaveden institut exekuční likvidace, jehož cílem byl prodej veškerého majetku dlužníka.²

Obnova insolvenčního práva přichází s vydáním zákona ze dne 11. 7. 1991 č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který nabyl účinnosti dne 1. 10. 1991. Zákon nahradil ustanovení § 352 až 354 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, jež byla od roku 1931 jedinou právní úpravou úpadkového práva. Tento zákon byl vydáván ve snaze reagovat na rozšíření podnikatelské vlny a nových sociálních podmínek vzniklých po roce 1989, avšak jednalo se o zákon narychlo vytvořený, který značně čerpal ze zákona č. 64/1931 Sb., a nedokázal tudíž přesně reagovat na dění doby, a proto bylo pravděpodobné, že dlouhodobě nebude schopný obstát. Zákon také bohužel opomněl na úpravu úpadku fyzické osoby nepodnikatele, přestože díky rozmachu nebankovních institucí a všudypřítomných spotřebitelských úvěrů hraničících s lichvou bylo stále více spotřebitelů zadlužených. V souvislosti s nedostatky tohoto zákona docházelo k jeho četným novelizacím.³

V roce 2005, přesněji dne 8. 9. 2005, byl Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR předložen vládní návrh zákona o úpadku a způsobech jeho řešení, který čerpal z již nastolených systémů v zahraničí, jako například z práva amerického a německého, a přinášel zkušenosti zahraničních zavedených systémů, neboť praxe na našem území dosud chyběla. Na jeho několikaleté tvorbě se podílelo mnoho odborníků v čele s JUDr. Zdeňkem Krčmářem a právníky s ekonomickým zaměřením, ve snaze docílit zákona, který bude schopen obstát v rovině neustálých ekonomických změn. Výsledkem této práce byly dva zákony, a sice zákon

2 KOZÁK, Jan, BUDÍN, Petr a PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3. str. 10 - 11

3 KOZÁK, Jan, BUDÍN, Petr a PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3. str. 11 - 12

č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.⁴

Ke schválení zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) Senátem ČR došlo dne 30. 3. 2006 s účinností od 1. 1. 2008. Nový insolvenční zákon sliboval pomoc předluženým fyzickým osobám, které se díky nově vzniklému institutu mohly za podmínek stanovených zákonem „zbavit“ svých závazků za cenu mnohdy minimální, v komparaci s celkovou výší pohledávky. Tento princip směřoval ke snaze docílit „obecné dohody s věřiteli“, kdy by při splacení alespoň částečného dluhu byl dlužníkům umožněn návrat do běžného života bez dluhů. Dalším cílem zákona byla pomoc zadluženým rodinám, které mnohdy mohou z důvodu dluhů špatně sociálně fungovat a je pro ně obzvláště obtížné finančně zvládnout svou situaci. Třetí očekávání bylo mířeno na stranu věřitelů, u kterých se předpokládalo, že přehodnotí podmínky poskytování půjček a hypoték, a obava z vymožení pouze části pohledávky je povede k vyšší opatrnosti a např. většímu prověřování svých klientů. Vzhledem k tomu, že se rekodifikace nemohla opírat o zavedenou praxi, zjistilo se postupem času několik nedostatků, a zákon proto prošel několika novelizacemi.

Jednou z novelizací ještě před účinností zákona byla úprava ustanovení § 97 insolvenčního zákona, která byla doplněna o odstavec č. 2, napravující opomenutí podmínky podání bezvadného insolvenčního návrhu spočívající v připojení úředně ověřeného podpisu, popř. zaručeného elektronického podpisu osoby, která insolvenční návrh podává. Zákonodárci se tímto ustanovením snažili zabránit možnému anonymnímu podávání insolvenčních návrhů, vedoucích pouze k šikanóznímu chování.

Jak již bylo uvedeno výše, oddlužení cílilo na subjekty jakožto fyzické osoby nepodnikatele. Vývoj insolvenčního práva se však postupem času začal uvolňovat i pro další osoby a došlo k několika změnám ohledně výkladu tohoto subjektu. Zatímco prvotní výklad pojmu byl mířen na fakt, aby dlužník nebyl podnikatelem statusově, tedy že dlužník neměl živnostenské oprávnění, k tomu nesměl mít dluhy z podnikání, ani dluhy z podnikání jiné osoby, které na sebe převzal⁵. Později došlo k uvolnění ve prospěch dlužníka, když bylo konstatováno, že z pouhého zápisu dlužníka v živnostenském rejstříku jako držitele

4 KOZÁK, Jan, BUDÍN, Petr a PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3. str. 13 - 14

5 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 2008, sp. zn. KSUL 70 INS 3940/2008, 29 NSČR 9/2009-A-29

živnostenského oprávnění nelze vždy vyvozovat závěr, že dlužník je podnikatelem⁶. Soud tedy uznal za možné, že přestože je dotyčný dlužník držitelem živnostenského oprávnění, nejedná se o překážku povolení oddlužení. Zároveň bylo připuštěno, aby drobná část dluhů pocházela z dřívějšího podnikání, přičemž byla soudem posuzována doba vzniku konkrétního dlužníkovy závazku, doba ukončení dlužníkovy podnikání, četnost neuhrazených dlužníkových závazků z podnikání, výše konkrétního dlužníkovy závazku z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkových závazků a tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku se jedná, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena oddlužení.⁷ Drobná část dluhů z podnikání tedy neznamenala hned překážku k povolení oddlužení.

Dne 23. 2. 2011 bylo vydáno Nejvyšším soudem další významné usnesení, které reagovalo na problém ručení a akcesorickou povahu závazků. Soud v tomto usnesení zastal názor, že pokud dlužník stojí v pozici ručitele mezi věřitelem a dlužníkem (podnikatelem) a přitom není podnikatelem, ani neprojevuje vůli osobně se účastnit povolání, pouze poskytl majetkovou garanci za uspokojení pohledávek vůči jinému dlužníku (podnikateli), není tento dluh dluhem vzniklým z podnikání a nebrání tedy úspěšnému podání návrhu na povolení oddlužení.⁸

Již díky této judikatuře bylo přípustné, aby někteří neúspěšní podnikatelé podali návrh na povolení oddlužení a za výše uvedených podmínek došlo k jejich úspěšnému oddlužení. I přes tento vývoj a značné uvolnění výkladu původního pojmu fyzické osoby nepodkatele však stále zůstávala velká část zadlužených podnikatelů, kterým za těchto podmínek nemohlo být oddlužení povoleno.

Důležitým milníkem v procesu vývoje bylo také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2012⁹, kterým nebylo vyloučeno, aby dlužník, který se v průběhu insolvenčního řízení stane nezaměstnaným, dosáhl plnění oddlužení tak, že za účelem zapravení svých dřívějších závazků, jež nepocházejí z podnikání, bude vykonávat jinou výdělečnou činnost, tedy začne podnikat.¹⁰ Soud v tomto konkrétním případě povolil dlužníkovi, aby z důvodu problémů s nalezením vhodného pracovního poměru jako zaměstnanec začal podnikat jako OSVČ, když

6 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, VSOL 117/2009

7 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009 A 59

8 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 29 NSČR 9/2009

9 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. MSPH 88 INS 18044/2011, 3 VSPH 1378/2011-A-14

10 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. KSPH 39 INS 2561/2010 1 VSPH 280/2010-A-12

se jednalo o v té době jedinou možnost, jak byl dlužník schopen zajistit realizaci splátkového kalendáře.

Vzhledem k posunu judikatury se dalo očekávat, že dalším krokem vývoje bude novela insolvenčního zákona, která upraví právě problematiku fyzických osob podnikatelů. Této a další úpravě zákona se budu následně věnovat v pozdějších kapitolách.

1.2 Hlavní zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je velice komplexní a samostatný druh civilního procesu, který v porovnání s jinými druhy řízení může překvapit svým trváním, či například transparentností. Najdeme v něm také prvky řízení exekučního a nalézacího.¹¹

Úpravu nalezneme v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Insolvenční zákon je co do obsahu rozdělen na čtyři části a jeho základním cílem je co nejvyšší a v zásadě poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů.¹² V rámci insolvenčního zákona nalezneme řadu ustanovení týkajících se pojmů a zásad insolvenčního řízení, přičemž stěžejní z nich si alespoň ve stručnosti představíme níže.

Zásada rovných možností věřitelů

Zakotvení zásady rovnosti věřitelů nalezneme v ustanovení § 5 písm. b) IZ, přičemž ji můžeme vyjádřit jako rovnost v uspokojení jejich pohledávek, které probíhá zpravidla poměrně¹³, tedy bez ohledu na fakt, zda je jejich pohledávka například vykonatelná, a také v rovnosti jejich postavení.

S touto zásadou souvisí ustanovení § 5 písm. d) IZ, které až na výjimky povolené zákonem zakazuje věřitelům uspokojovat své pohledávky mimo insolvenční řízení, jelikož by dané degradovalo insolvenční řízení.

Ochrana práv věřitele nabytých v dobré víře

Jak jsem již uvedla výše, přestože je insolvenční řízení založeno především na poměrném uspokojování věřitelů, má tato zásada určité výjimky, a to například v případě zajištěných věřitelů. Zajištění věřitelé jsou s ohledem na jejich nabytá práva před insolvenčním řízením uspokojováni z předmětu zajištění nepoměrně,

11 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. Civilní právo procesní. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4. str. 43.

12 § 5 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

13 Vyjádřením zpravidla narážíme na možné výjimky týkající se uspokojování zajištěných věřitelů.

a to z toho důvodu, že si dobytnost své pohledávky „pojistili“ ze zákona dovořeným způsobem pomocí zástavy.

Rychlost a hospodárnost

Snahu o rychlost insolvenčního řízení můžeme spatřovat v rozdílech mezi klasickými zásadami civilního procesu, například v doručování, omezení projednací zásady, či ve stanovených lhůtách. Cílem nastíněným již v důvodové zprávě byla právě rychlost a efektivita tohoto řízení.¹⁴

Princip co nejvyššího uspokojení věřitelů

Vzhledem k tomu, že je insolvenční řízení vypořádáním majetkových vztahů s věřiteli, je důležité dbát na snahu uspokojit věřitele v co nejvyšší míře, v ideálním případě ve výši 100 %. Tuto zásadu nalezneme v ustanovení § 5 písm.

a) IZ ve spojení s úvodním ustanovením insolvenčního zákona uvedeným v § 1 písm. a) IZ.

1.3 Vymezení základních pojmů

V první části insolvenčního zákona nalezneme i vymezení některých základních pojmů, přičemž níže si uvedeme ty nejdůležitější, a to především s ohledem na téma této diplomové práce.

Úpadek

V úpadku je dlužník dle § 3 odst. 1 IZ, pokud má: „a) více věřitelů a b) peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto závazky není schopen plnit“.¹⁵ Tyto podmínky musí být splněny kumulativně, co se týká vymezení „více věřitelů“, dlužník musí mít alespoň dva různé. Mnohost věřitelů je důležitá s ohledem na fakt, že v insolvenčním řízení má docházet k poměrnému uspokojení.

Úpadek existuje ve dvou formách, ve formě platební neschopnosti, která je možná u všech subjektů, ať již fyzických osob podnikajících či nepodnikajících nebo u osob právnických. Neschopnost dlužníka plnit své závazky blíže upřesňují vyvratitelné právní domněnky v § 3 odst. 2 písm. a) – d) IZ.

14 Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). [beck-online].

15 § 3 odst. 1 písm. a) – c) zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

Druhou formou je předlužení, které je možné v případě právnické osoby či fyzické osoby podnikatele.¹⁶ Předlužení blíže definuje ustanovení § 3 odst. 4 IZ, když říká, že předlužena je právnická osoba či fyzická osoba podnikatele, pokud disponuje více věřiteli, a souhrn jejich závazků převyšuje hodnotu jejího majetku.

Aby byl zjištěn dlužníkův úpadek, postačuje, aby dlužník naplňoval alespoň jednu z těchto forem.¹⁷

Kromě platební neschopnosti a předlužení může být insolvenční řízení zahájeno i z důvodu hrozícího úpadku. O hrozící úpadek se jedná za situace, „*lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků*“.¹⁸ Z daného vyplývá, že návrh na zahájení insolvenčního řízení z důvodu hrozícího úpadku tedy může podat pouze dlužník.

Insolvenční soud

Insolvenčním soudem je rozuměn soud, který vede insolvenční řízení dlužníka. V prvním stupni je jím vždy krajský soud. Místní příslušnost krajského soudu je u fyzické osoby nepodnikatele v obvodu dlužníkovy bydliště, u fyzické osoby podnikatele se jedná o obvod v místě jeho podnikání, pokud nemá místo podnikání, řídí se jeho bydlištěm.¹⁹

Insolvenční správce

Insolvenčním správcem je fyzická či právnická osoba, která funkci vykonává na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti České republiky, přičemž má tato osoba v rámci insolvenčního řízení stanoveny povinnosti jak zákonem a zvláštními předpisy, tak povinnosti uložené mu insolvenčním soudem.²⁰

Majetková podstata

Vymezení majetkové podstaty nalezneme v § 205 a násl. IZ. Zjednodušeně se dá říci, že se jedná o veškerá aktiva dlužníka, ke kterým se po sepsání do

16 MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5. str. 22.

17 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 11. 2008, sp. zn. MSPH 95 INS 2212/2008 2 VSPH 207/2008-B-19

18 § 3 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

19 MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5. str. 13.

20 MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5. str. 19.

majetkové podstaty vážou různá dispoziční oprávnění dlužníka a insolvenčního správce. Soupisu majetkové podstaty, tedy formuláři, který je zveřejňován v insolvenčním rejstříku a obsahuje ocenění vepsaných položek, se blíže věnují ustanovení § 217 a násl. insolvenčního zákona.

Podnikatel

Zároveň je důležité vymezit si pojem podnikatel. Podnikatel je vymezen v ustanovení § 420 odst. 1 NOZ: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*“²¹

Podnikatelé jsou ve zkratce osoby vyvíjející ekonomickou aktivitu s výdělečným účelem, podnikající na základě živnostenského oprávnění, osoby podnikající podle zvláštních předpisů, osoby provozující zemědělskou výrobu zapsané do evidence podle zvláštního předpisu a osoby zapsané v obchodním rejstříku, jako obchodní společnosti, družstva, státní podniky atd.

Ve spojení s řešením úpadku je tedy důležité vymezit pojem podnikatel na základě formálních kritérií, tzv. zdali je dlužník zapsán v živnostenském rejstříku, eventuálně disponuje jiným oprávněním k podnikání. V rovině materiální je pak řešeno, zda dlužník ukončil výkon podnikání, jestli má závazky plynoucí z podnikání, popřípadě jakou část tyto závazky tvoří z celkového množství závazků a jestli k úpadku došlo v souvislosti s neúspěšným podnikáním apod.

Přezkumné jednání

Přezkumné jednání bylo do 1. 7. 2017, tedy do tzv. akreditační novely č. 64/2017 Sb. jednání probíhající před insolvenčním soudem za účelem přezkumu přihlášených pohledávek,²² a to především jejich pravosti, výše a pořadí. Toto jednání je od 1. 7. 2017 nahrazeno osobním jednáním s insolvenčním správcem.

1.4 Pojem oddlužení

Oddlužení, neboli „osobní bankrot“, je způsob řešení úpadku, jenž má za cíl vypořádat majetkové vztahy dotčených osob. Jinými slovy je cílem v co nejvyšší míře poměrně uspokojit věřitele a osvobodit dlužníka od dluhů. Oddlužení je aktuálně možné realizovat buďto zpeněžením majetkové podstaty, nebo

21 § 420 odst. 1 NOZ

22 § 190 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon) - znění účinné do 1. 7. 2017

splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty v základní délce 60 měsíců²³. Účel oddlužení je však spíše sociální nežli ekonomický.

V obecné rovině má tudíž tento institut sloužit jako „druhá šance“ pro osoby, které se, ať již svým vlastním zaviněním, či snahou o pomoc někomu jinému, dostaly do komplikované finanční situace. Tomuto stavu nenapomáhá ani fakt, že mnoho společností nabízí nebankovní produkty jako kreditní karty či půjčky bez ručitelů a stávají se lehce dostupným „řešením“ lidem, kteří by za stejné situace z důvodu špatných majetkových poměrů na úvěr nebo půjčku u velkých bankovních institucí ani nedosáhli. Tyto osoby proto často opakovaně řeší své problémy krátkodobými půjčkami s vysokými úroky a sankcemi, bez zvážení možných následků. V návaznosti na toto počínání obvykle žijí na hranici osobního minima a veškerými svými dostupnými finančními prostředky se snaží uspokojovat své závazky, které se však z důvodu úroků a sankcí neustále zvyšují. Postupně se však stejně často překlenují do dluhů exekučně vymáhaných, čímž dojde opět k navýšení celkové dlužné částky.

Velmi často se tak v praxi právě z důvodu snahy splácet závazky shledáváme s poměrně nešťastným řešením, kdy se dlužníci snaží hradit své splátky pomocí nových půjček. Dlužníci se tímto chováním dostávají do známé dluhové pasti, která by při vyšší výši dluhů byla pro většinu těchto osob bezvýhodným řešením trvajícím po celou dobu jejich života. Oddlužení napomáhá osobám v podobných situacích při splnění zákonem stanovených podmínek splatit své závazky, popřípadě uspokojit poměrně v co nejvyšší míře své věřitele a následně být oddluženi. Úspěšným oddlužením je dlužník naveden k návratu do normálně fungujícího života se stálým zaměstnáním a příjmy, což nevede pouze k prospěchu dlužníka, ale současně i státu, když je dlužník vrácen zpět do ekonomicky aktivního života. Oddlužení je výhodné i pro věřitele, jelikož se často jedná o jedinou možnou naději, že jejich pohledávky budou alespoň částečně uspokojeny.

1.5 Proces oddlužení

Podání návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení může být podán dlužníkem, který ho podává spolu s insolvenčním návrhem, nebo v případě insolvenčního návrhu podaného

²³ Přímé délce insolvenčního řízení dle aktuální právní úpravy se budu věnovat v kapitole č. 4.

věřitelem je návrh na povolení oddlužení zapotřebí podat ve lhůtě 30 dnů od doručení návrhu dlužníkovi.

Návrh je podáván na předepsaném formuláři, který je, spolu s dalšími formuláři vyžadovanými v insolvenčním řízení, veřejně dostupný na stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky.²⁴

Od 1. 6. 2019 jsou povinnými přílohami k návrhu na povolení oddlužení (se zaměřením na oddlužení fyzické osoby podnikatele): 1. Seznam majetku s uvedením případných zajišťovacích práv, 2. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za uplynulých 12 měsíců, 3. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, 4. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává, a listiny, které potvrzují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti, tedy především listiny prokazující závazky dlužníka, Darovací smlouvy aj., 5. Plná moc, pokud je dlužník na základě ní zastoupen, a za 6. Čestné prohlášení dlužníka, ve kterém je uvedeno, že byl při sepisu insolvenčního návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení.²⁵

Přípustnosti podat insolvenční návrh, stejně jako otázce, kdo je oprávněn insolvenční návrh sepisovat a podávat, se budu věnovat v dalších kapitolách.

Rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení a schválení oddlužení

Pokud osoba podávající návrh na povolení oddlužení splní podmínky již výše uvedené, tedy prokáže, že je v úpadku, podá bezvadný návrh na povolení oddlužení, nejedná v nepoctivém záměru a je osobou, která může být dle § 389 IZ oddlužena, insolvenční soud návrh povolí. Pokud by některé kritérium návrh nesplňoval, bude zamítnut. Do 1. 6. 2019 musel dlužník prokázat, že ze svých příjmů, potažmo majetku, bude schopen uspokojit nezajištěné věřitele v minimální výši 30 %. Od novelizace s účinností 1. 6. 2019 tato hranice „padla“, avšak tomuto tématu se budu blíže věnovat v jiných kapitolách.

Poté, co je oddlužení povoleno, běží v souladu s § 136 odst. 2 písm. d) IZ věřitelům lhůta dvou měsíců, ve které musí přihlásit své pohledávky. Pokud by ve lhůtě takto neučinili, nebude k nim později soudem přihlíženo a nebudou v insolvenčním řízení uspokojeny.²⁶

Insolvenční správce následně zpracuje seznam přihlášených pohledávek, přihlášené pohledávky přezkoumá a svá stanoviska, tedy zda pohledávku uznává či

24 Odkaz: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>

25 § 17 odst. 2 vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení.

26 § 173 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

popírá, vepíše do přezkumných listů.²⁷ Stanovisko dlužníka je zjišťováno na osobním jednání s insolvenčním správcem, kde je také blíže seznámen s postupem insolvenčního řízení, svými právy a povinnostmi a je s ním projednán jeho celkový majetkový, ekonomický a osobní stav důležitý pro insolvenční řízení. Ve lhůtě 30 dnů²⁸ pak insolvenční správce předá soudu zprávu o přezkumu se všemi jejími součástmi týkajícími se přihlášených pohledávek, majetku, finanční situace dlužníka a jiné.²⁹

Soud přezkoumá věcnou nesprávnost a náležitosti zprávy o přezkumu a buďto oddlužení neschválí, přičemž tak provede z důvodů, které by odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, a současně rozhodne o konkursu či insolvenční řízení zastaví³⁰, nebo oddlužení schválí a současně rozhodne o způsobu oddlužení. Formám oddlužení a jejich bližší specifikaci se v rámci změn novelizací budu taktéž věnovat v dalších kapitolách.

Splnění oddlužení

Pokud dlužník v průběhu insolvenčního řízení řádně plní všechny podmínky schváleného oddlužení stanovené jak zákonem, tak usnesením soudu, je insolvenčním soudem rozhodnuto o splnění oddlužení³¹ a dle § 414 a násl. IZ je současně rozhodnuto o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Důvodem pro nepřiznání osvobození může být především nedostatečná výše uspokojení pohledávek věřitelů, kdy u oddlužení schválených do 31. 5. 2019 musí být tato výše minimálně v rozsahu 30 %. Pokud byly dlužníkovi stanoveny nižší než zákonem stanovené splátky, musí toto uspokojení dosáhnout minimálně 50 %.³²

Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty schválená po 1. 6. 2019 budou dle § 412a IZ splněna za předpokladu, že dlužník splatí v době tří let od schválení oddlužení alespoň 60 % pohledávek nezajištěných věřitelů nebo ve chvíli, kdy bude uspokojení věřitelů činit 100 %. U poživatelů starobního či invalidního důchodu II. a III. stupně a u dlužníků s dětskými dluhy bude insolvenční řízení splněno po třech letech. Splnit oddlužení je také možné za předpokladu, že po dobu 5 let od schválení oddlužení nedojde ke

27 MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5. str. 192.

28 Aktuálně je v rámci některých insolvenčních soudů z důvodu velkého nápadu případů a opožděného předávání přihlášek pohledávek insolvenčním správcům, tolerována lhůta 60 dnů.

29 § 410 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

30 § 406 odst. 1 – 3 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

31 § 413 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

32 § 398 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

zrušení oddlužení, dlužník plní podmínky schváleného oddlužení a vynaloží veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů, přičemž se má za to, že povinnost dlužník neporušil, pokud v této době splatí nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek.³³

Přiznáním osvobození je dlužník osvobozen nejen od neuspokojených pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení, ale rovněž od pohledávek, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, ačkoli být přihlášeny mohly z důvodu jejich existence před rozhodnutím o úpadku a povolení oddlužení.³⁴

1.6 Význam oddlužení podnikatele

Je důležité mít na paměti, že zahájení podnikání je čistě dobrovolná věc, a osoba, která se rozhodne začít podnikat, musí dostatečně zvážit veškerá negativa i svůj možný neúspěch. Z tohoto důvodu by měli především začínající podnikatelé, popř. podnikatelé v těžké ekonomické situaci zvážit riskantní řešení v podobě úvěrů či zatížení svého majetku zástavními právy.

Podnikatelé, stejně jako spotřebitelé, vystupují často v obchodních transakcích na slabé straně a mnohdy v tíživých situacích přistupují k přijetí nevýhodných podmínek. Přestože by si měl každý začínající podnikatel uvědomovat rizika svého podnikání, může neuvážené chování či jen nižší ziskovost způsobit insolventnost nejen podnikatele, nýbrž - při snaze splácet dluhy vzniklé z podnikání - i celou jeho rodinu.

Opatrnost by však měla být vedena i na straně obchodních partnerů, např. dodavatelů a odběratelů, kteří by si stejně jako sám podnikatel měli uvědomovat, že vždy hrozí možnost úpadku a jejich pohledávky by se mohly stát těžce dostupnými. V jejich zájmu tedy naopak je zatěžovat majetek obchodního partnera zástavními právy, provádět pravidelnou lustraci insolvenčního rejstříku nebo si obstarat náhradní obchodní partnery.

Z důvodu rizikovosti podnikání a možnosti „druhé šance“ mi v souvislosti s možností oddlužit fyzické osoby nepodnikatele přijde vhodné, ba dokonce spravedlivé, připustit za určitých zákonem stanovených podmínek i oddlužení fyzických osob podnikatelů. Následky tíživé finanční situace a vysokých dluhů

33 Problematika „vynaložení veškerého úsilí“ je prozatím spíše ve stádiu spekulací, kdy se polemizuje nad tím, zdali může být dlužník například nucen ke změně zaměstnání z důvodu možného vyššího výdělku. Jak nastínila JUDr. Maršíková na konferenci „Žirovnice – Pracov 2019“, bude pravděpodobně na insolvenčních správcích, aby na konci oddlužení dokázali, že dlužník toto úsilí vynaložil a prozatím není jisté, co si pod touto povinností přesně představí.

34 § 414 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

mohou totiž v obou případech především u menších živnostníků vést k podobným následkům, jako je ztráta majetku, nebo např. uvedení celé rodiny do ekonomicky bezvýchodných problémů. Východnost z této situace je neméně složitá.

Současně mohou nastat situace, kdy dlužník, který je sice aktivním podnikatelem, nemá dluhy plynoucí z podnikání, popřípadě je rozsah jeho podnikání pouze okrajový a současně je v zaměstnaneckém poměru nebo situace, kdy dlužník ukončil své podnikání z důvodu nehromadit závazky, přičemž závazky z podnikání jsou v porovnání se zbylými v zanedbatelné výši, a snažil se situaci řešit korektním způsobem.

2 Vývoj oddlužení podnikatele v období po tzv. velké revizní novele insolvenčního zákona č. 294/2013 Sb.

2.1 Okolnosti vedoucí k potřebě novelizace

Jak již bylo nastíněno v kapitole týkající se vývoje insolvenčního práva, vydání zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) bylo postaveno spíše na teoretickém základu a poznatcích osvědčených v zahraničí. Po několika letech nabytí účinnosti insolvenčního zákona se však stále více stupňovala potřeba „vychytat“ některé z nedostatků, které přinesla praxe. Současně bylo zapotřebí přenést judikaturu Nejvyššího soudu do normativního textu, což mělo posílit právní jistotu a transparentnost práva.

Zákonodárci se také domnívali, že zanesení do zákona institutu oddlužení podnikatele by mohlo přispět k odstranění stigma neúspěchu podnikání, na které upozorňovala i Evropská komise ve Sdělení o překonání stigma neúspěchu podnikání³⁵. Jedná se totiž o jeden z důvodů, proč podnikatelé skrývají své ztrátové podnikání a řeší ho až v nejzazším momentě, když jsou již následky mnohem horší, než by byly v případě včasného řešení problémů. Současně by mohl být zmírněn strach ze zahájení podnikání, z důvodu právě řešení případného neúspěchu.

Novela insolvenčního zákona zároveň doufala, že úprava úpadkového práva by mohla vést ke zkvalitnění tržního hospodářství, neboť jedním z ukazatelů kvality úpadkového práva je i omezení dopadů ztrát vzniklých neúspěšných podnikáním na ostatní podnikatele, finanční instituce nebo v neposlední řadě domácnosti. Úpadek dlužníků tak neovlivňuje pouze finanční stabilitu v české ekonomice, nýbrž i domácnosti.

Je důležité neopomenout také fakt, že zavedení institutu oddlužení fyzických osob podnikatelů by mohlo v nemalé míře pomoci pozitivním sociálním dopadům na okruh dlužníků – spotřebitelů a zajistit návrat do aktivního života celým domácnostem. Ve svém výsledku by se jednalo o přínos jak ve sféře ekonomické a sociální, tak psychologické.

³⁵ Sdělení Evropské komise o překonání stigma neúspěchu podnikání. KOM (2007) 584. ze dne 5. 10. 2007.

2.2 Dopad novelizace na oddlužení podnikatelů

Přijetím zákona č. 294/2013 Sb. (dále jen „novela“) došlo k zavedení nové úpravy sanačního způsobu řešení úpadku podnikatelů – fyzických osob, a sice formy oddlužení, kdy za splnění požadavků stanovených zákonem dochází ke „vnucení“ sanace věřitelům.

Vzhledem k judikatuře ustálené do vydání novely by se ustanovení § 389 odst. 1 IZ mohlo zdát jako krokem zpět, když je uvedeno, že dluhy z podnikání jsou překážkou povolení oddlužení.

„§ 389

Návrh na oddlužení

(1) Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o

a) právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo

b) fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání.“³⁶

Pokud však prostudujeme novelu zákona dále, zjistíme, že tento závěr se dá značně relativizovat. Přímo v ustanovení následujícím, § 389 odst. 2 ins. zák., se dočteme, že:

„Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže

a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo

b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo

c) jde o pohledávku zajištěného věřitele.“³⁷

36 § 389 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

37 § 389 odst. 2 písm. a) – c) zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

V první řadě tak tzv. revizní novela upustila od omezení, že o oddlužení smí žádat pouze dlužník, který není podnikatelem, a nově je v § 389 odst. 1 IZ hovořeno jen o „fyzické osobě“, kdy není ujasněno, zda se jedná o podnikatele či nepodnikatele. Tímto se zpřístupnila možnost žádat o povolení oddlužení podnikajícím fyzickým osobám, typicky živnostníkům, kteří plánují realizovat uspokojování svých pohledávek právě z příjmů dosahovaných podnikáním.

Ukončením posuzování podnikatelského statusu v souvislosti s podmínkou pro přípustnost oddlužení se hlavní kritérium posuzování přesunulo na zkoumání charakteru závazků.

V ustanovení § 389 odst. 2 IZ je evidentní, že pro formulaci právní normy byl použit alternativní výčet, v praxi se tedy předpokládalo, že bude dostačující naplnění jakékoliv z uvedených variant, aby se povaha dlužníkovy závazku z podnikání nestala pro účely oddlužení překážkou.

2.2.1 Souhlas věřitele se vstupem do oddlužení u pohledávek z podnikání

Předpokládalo se, a s postupem času je i možné zpětně s tímto předpokladem vyslovit souhlas, že nejvíce schválených oddlužení bylo na základě použití varianty se souhlasem dotčeného věřitele. Důvod této domněnky byl ten, že souhlas věřitele s řešením úpadku dlužníka oddlužením nebyl uveden mezi přílohami, které bylo zapotřebí přiložit k návrhu na povolení oddlužení. Předpokládalo se tedy, že pokud dlužník souhlas sám dobrovolně nepřiloží, nebude možné mu danou věc vytýkat a dále bude postupováno na základě ustanovení § 397 odst. 1 IZ, kdy „...*V pochybnostech o tom, zda dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolí a tuto otázku prozkoumá v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí.*“³⁸ Současně byla novelou zakotvena nevyvratitelná domněnka, která stanovila, že věřitelé, kteří včas neuplatnili námitky (do skončení schůze věřitelů rozhodující o způsobu oddlužení) souhlasí s oddlužením bez zřetele k tomu, zda dlužník má dluhy z podnikání.³⁹

Vzhledem k faktu, že věřitelé jsou ve velké většině pasivní a věřitelských schůzí se u osobních úpadků prakticky nezúčastní, předpokládalo se, že ke schválení oddlužení postačí naplnění výše uvedené nevyvratitelné právní

38 § 397 odst. 1 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

39 § 403 odst. 2 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

domněnky založené na konkludentním souhlasu věřitele, který ničeho nenamítnul. Z logické povahy věci je tento postup, dle mého názoru, více než přijatelný.

Pokud by dotčený věřitel s oddlužením dlužníka nesouhlasil, namítl by na schůzi věřitelů, že disponuje vůči dlužníkovi právě např. pohledávkami pocházejícími z podnikání a že nesouhlasí s jeho oddlužením. Při rozhodování insolvenčního soudu o povolení oddlužení, které navazuje přímo na schůzi věřitelů, by soud oddlužení neschválil⁴⁰ a současně rozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.⁴¹ V tomto případě by tím bylo použito zásady „vigilantibus iura skripta sunt“, neboli práva náležejí bdělým.

Mnozí by mohli namítat, z jakého důvodu nebyla zakotvena povinnost přikládat souhlas dotčeného věřitele již k návrhu na povolení oddlužení. V první řadě je podstatné si uvědomit, že povolení oddlužení není to samé jako schválení oddlužení a že při rozhodování o povolení oddlužení není dostatečný prostor pro osvědčování dlužníkovy tvrzení. Dalším důvodem je fakt, že schválení popř. neschválení oddlužení, nastupuje až po konání schůze věřitelů, na které je rozhodováno o způsobu oddlužení (plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty). Typicky se jedná o první schůzi věřitelů a právě na ní je možné namítnout skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.⁴² Jak již bylo uvedeno výše, pokud by takovéto skutečnosti vyšly najevo, insolvenční soud by oddlužení neschválil.⁴³

Fakt, že přezkoumání existence podnikatelských závazků mělo být soustředěno do fáze po povolení oddlužení, prosazoval Vrchní soud v Praze například v usnesení sp. zn. KSPA 59 INS 2184/2014, 2 VSPH 961/2014 - A ze dne 15. 5. 2014 a současně v usnesení sp. zn. KSPH 60 INS 2914/2014, 3 VSPH 517/2014 - A ze dne 18. 7. 2014 a dalším. Svou judikaturou vrchní soud dovodil, že pokud dlužník v návrhu na oddlužení nepřiloží souhlas dotčeného věřitele s pohledávkou z podnikání, nemůže soud bez dalšího vyloučit dlužníkovu oddlužení. Tato povinnost nebyla dána zákonem, a i pokud by dlužník byl k danému soudem vyzván, nepříznivý výsledek výzvy (ať již nesouhlas či nevyjádření věřitele) nelze brát jako negativní procesní důsledek a znamenat překážku v oddlužení. Pokud by dotčený věřitel vyslovil nesouhlas ještě před povolením oddlužením a návrh na povolení oddlužení by byl na základě toho odmítnut, mohlo

40 § 405 odst. 1 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

41 § 405 odst. 2 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

42 § 403 odst. 2 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

43 § 405 odst. 1 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

by se jednat o ukvapené rozhodnutí, neboť nebylo dáno na jisto, zda by vůbec dotčený věřitel svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásil. Na straně druhé bylo však důležité brát tento nesouhlas v potaz stejně jako nesouhlas vyjádřený ve fázi řízení před schválením oddlužení, jelikož by se jednalo o překážku schválení oddlužení.

Později však došlo k rozluce názorů a k prosazení závěrů Vrchního soudu v Olomouci, obsaženém v rozhodnutí KSBR 29 INS 15846/2015, 1 VSOL 918/2015 - A ze dne 23. 9. 2015, publikované pod č. 49/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek NS s právní větou, ve které prosadil názor, že je dlužník povinen již v návrhu na povolení oddlužení tvrdit skutečnosti, ze kterých je zřejmé, zda dluh z podnikání je, či není překážkou v řešení jeho úpadku. Pokud by danou skutečnost netvrdil již v návrhu ani by nedošlo k doložení skutečností na výzvu soudu, soud by insolvenční návrh odmítl. Stejně tak by tomu bylo za situace, kdy dotčený věřitel vyslovil svůj nesouhlas ve fázi řízení před rozhodnutím o úpadku nebo pokud dlužník uvedl, že daným souhlasem nedisponuje.⁴⁴ Důvodem těchto závěrů byla rozdílná interpretace zákona, kdy Vrchní soud v Olomouci byl toho názoru, že zákonodárce zamýšlel uzavřít okruh osob, které smějí vstoupit do oddlužení, když jasně uvedl, že dluhy z podnikání jsou překážkou schválení oddlužení, avšak uvedl výjimky, za kterých je možné překážky odstranit. Pokud věřitel souhlasil se vstupem dlužníka do oddlužení, soud oddlužení schválil a ve chvíli, kdy by byly určité pochybnosti o oprávněnosti dlužníka podat návrh na oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolil a následně nejasnosti projednal na schůzi věřitelů. Dle tohoto názoru by při generálním souhlasu docíleném neuplatněním námitek ztrácelo smysl ustanovení § 389 odst. 2 IZ a také § 397 IZ. Tato část zákona by tedy mohla být v tomto případě upravena mnohem jednodušeji, když by stačilo uvést, že věřitel souhlasí se vstupem do oddlužení, pokud ničeho nenamítne do konce věřitelské schůze.

Krajský soud v Ostravě se s přístupem Vrchního soudu v Olomouci ztotožnil a po dlužnících požadoval předložení souhlasu dotčených věřitelů se vstupem do oddlužení. Bylo tomu například v insolvenčním řízení č. j. KSOS 36 INS 26644/2014, kdy Krajský soud v Ostravě po podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení dlužníka vyzval, aby mimo jiné doplnil předložený seznam závazků tak, že předloží soudu vyjádření věřitelů, kteří mají za

44 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 2015, č. j. KSBR 29 INS 15846/2015, 1 VSOL 918/2015

dlužníkem pohledávky z podnikání a vysloví souhlas s tím, aby mohl být dlužníkům úpadek řešen oddlužením. V odůvodnění Krajský soud v Ostravě uvedl, že je nutné připojit výslovné souhlasy dotčených věřitelů, nebo prokázat, že k vyjádření byli vyzváni, avšak v přiměřené lhůtě na výzvu nereagovali. Pokud by dlužník svůj návrh na výzvu řádně nedoplnil, rozhodl by insolvenční soud o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení a současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem. Dlužník v návaznosti na výše uvedené vyzval věřitele ke sdělení, zda souhlasí s řešením jeho pohledávek z podnikání formou oddlužení. Všichni tři věřitelé vyjádřili svůj souhlas a insolvenční soud povolil řešení úpadku oddlužením a následně po přezkumném jednání schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře.

Podobně tomu bylo i v usnesení Krajského soudu v Brně, kde krajský soud v insolvenčním řízení č. j. KSBR 38 INS 26616/2014 vyzval dlužníka k doložení souhlasu věřitelů u nezajištěných závazků pocházejících z podnikatelské činnosti. V tomto případě však byl vyjádřen nesouhlas věřitelů se vstupem dlužníka do oddlužení. Komplikace byla vyřešena tím, že závazky dlužníka byly uhrazeny třetí stranou. Věřitelé následně sdělili, že jejich závazky zanikly a již nepředstavují překážku schválení oddlužení. Oddlužení bylo v následujících krocích schváleno.

Různé výklady podmínky souhlasu dotčeného věřitele však mohly být dlužníky obcházeny, jako například změnou trvalého bydliště, díky čemuž by byl úpadek dlužníka projednán jiným místně příslušným soudem s rozdílnou rozhodovací praxí.

Postup předkládání souhlasu věřitelů však narážel na mnohé problémy. Jedním z nich byl i fakt, že například Ministerstvo práce a sociálních věcí ukládalo ČSSZ a jí podřízeným složkám OSSZ přistupovat k majetku státu a dluhům jak právnických, tak fyzických osob s péčí řádného hospodáře a zákon těmito institucím nepovoloval vědomě snižovat výši pohledávek⁴⁵. Nebylo tedy možné, aby tyto instituce vydaly výslovný souhlas se vstupem dlužníka do oddlužení, jelikož by tímto přistupovaly k situaci, kdy výslovně dovolí pouze částečné uhrazení dlužné částky⁴⁶. Současně bylo mnohdy obtížné jakékoli vyjádření věřitelů získat, když byla mnohdy poskytována pouze vyjádření, ve kterých bylo uvedeno, že věřitel ponechává formu řešení úpadku na zvážení soudu, či se věřitelé ani v případě

45 § 8 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů
46 K uspokojení pohledávek ve výši 100 % dochází pouze okrajově a až do konce insolvenčního řízení není nijak zajištěno.

opakovaných žádostí nevyjádřili vůbec.⁴⁷ Tyto neúplné či nevyjádřené souhlasy však vedly k odmítnutí návrhu na povolení oddlužení a současně rozhodnutí o způsobu řešení úpadku oddlužení konkursem. Přestože mnohokrát dlužníci v odvoláních proti odmítnutí jejich insolvenčních návrhů namítali, že tento výklad zákona prakticky znemožňuje možnost drobným podnikatelům dosáhnout oddlužení, výklad zákona v této podobě převažoval. Současně tak nastávaly situace, kdy se nemajetní drobní podnikatelé místo do oddlužení dostávali do konkursu a byla po nich požadována záloha ve výši 50.000,- Kč⁴⁸, na kterou neměli finanční prostředky.

Již před vydáním revizní novely byla problematika úpadku fyzické podnikající osoby řešena širokou judikaturou, která však začala být velmi nepřehledná a matoucí, zvláště z důvodu širokého rozkolu názorů jak mezi soudy krajskými, tak vrchními. Novela měla sloužit především ke shrnutí ustálené soudní praxe do textu zákona a posílení právní jistoty. Bohužel, např. u ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ, toho nebylo úplně docíleno.

2.2.2 Oddlužení po skončení konkursu

Druhý případ, ve kterém nebyly dluhy z podnikání překážkou, byl za situace uvedené v ustanovení § 389 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona. Jednalo se o případ, kdy proběhlo insolvenční řízení a způsobem řešení úpadku byl zvolen konkurs. Konkurs mohl být ukončen z důvodu obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového oddlužení („klasický“ konkurs), nebo po zjištění, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující⁴⁹ (jinými slovy zrušení konkursu pro nedostatek majetku).

V případě „klasického“ konkursu bylo soudem vydáno rozvrhové usnesení se stanovením poměru uspokojení dlužníkových věřitelů z prodeje jeho majetku. Poté, co insolvenční správce provedl rozvrh dle rozvrhového usnesení, podal o daném úkonu zprávu insolvenčnímu soudu a ten insolvenční řízení zrušil.

V případě druhém se jednalo o situaci, kdy byl konkurs zrušen pro nedostatek majetku. Dlužník tedy nevlastnil žádný majetek nebo byl zcela nepostačující. Novela zavedla také nové pravidlo obsažené v ustanovení § 144 IZ, které uvedlo, že již není možné zamítnout insolvenční návrh z důvodu, kdy majetek

47 Insolvenční řízení vedené pod sp. zn. KSOL 16 INS 27925/2016

48 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 3. 2017, č. j. KSOL 16 INS 27925/2016 1 VSOL 55/2017-A-10

49 § 308 odst. 1 písm. d) zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

dlužníka není dostačující k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Toto ustanovení bylo důležité z hlediska opakovaně podávaných insolvenčních návrhů. Dlužníci tak již nemohli několikrát po sobě podat vadné návrhy na povolení oddlužení s tím, že nevlastní žádný majetek a že jejich návrh bude v nejzazším případě soudem zamítnut, když prohlášení konkursu nebylo možné, jelikož by za ně náklady musel uhradit stát.

V obou případech mohly dlužníkovi po skončení insolvenčního řízení zůstat neuspokojené pohledávky. Nyní se již dlužník mohl rozhodnout pro podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a postupovat dle ustanovení § 389 odst. 2 písm. b) IZ, který stanoví, že dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, pokud se jedná o pohledávky, které zůstaly neuspokojené ze skončeného insolvenčního řízení řešeného formou konkursu. Pro věřitele již byl tento postup výhodný, neboť byl věřitel při oddlužení uspokojen alespoň v zákonem stanovené minimální hranici 30 % a díky konkursu již nebylo pochybností, že dlužník nedisponuje žádným jiným majetkem, kterým by mohl věřitele uspokojit. V tomto případě by bylo bezdůvodné bránit uspokojování pohledávky alespoň v rámci oddlužení, když byly pohledávky plynoucí z podnikání již vypořádány „řešením pro podnikatele“ v rámci konkursu.

Může se však zdát, že pro věřitele bylo „vnucení“ uspokojení v rámci splátkového kalendáře přítěží a přeneslo se na ně nezdar dlužníkovu podnikání, protože bylo v některých případech pravděpodobné, že by uspokojení jejich pohledávek ve výši 30 % v 5 letech mohlo v horizontu 15 let dosáhnout 100% uspokojení. Zároveň by se takto dalo polemizovat o situaci, kdy by se dlužník záměrně vyhýbal placení závazků a věřitelé by na základě toho nebyli uspokojeni vůbec.

Snaha „vyhnout se“ konkursu vedla dlužníky k různým řešením jejich dluhů z podnikání. Jedním z těchto postupů bylo uzavírání smluv o spotřebitelských úvěrech, kterými dlužníci uspokojovali své pohledávky z oddlužení, a následně mohli žádat o oddlužení bez strachu z konkursu. V tomto případě se však jednání dalo považovat jako protiprávní, neboť dlužníci si předem byli vědomi faktu, že spotřebitelským úvěrem uspokojí dluh z podnikání a následně vstoupí do oddlužení, tudíž svým počínáním způsobovali poškození věřitelů.

S odstupem času můžeme konstatovat, že pro podnikatele bylo samozřejmě výhodnější nejprve zkusit požádat o oddlužení namísto provedení konkursu, který

by v případě, že by se vyskytly překážky pro povolení oddlužení, byl stejně proveden.

2.2.3 Oddlužení v případě pohledávky zajištěné věřitelem

V tomto případě se jedná o pohledávku plynoucí z podnikání, kterou věřitel zajistil zástavním právem k majetku dlužníka. Již dle důvodové zprávy k revizní novele bylo očividné prosazování teorie, že není zapotřebí zkoumat charakter pohledávky, tedy původ pohledávky v podnikání, jelikož při zajišťování majetku pokládal věřitel poskytnuté zajištění za dostatečné. Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení probíhá pouze ze zajištění v příslušném pořadí.⁵⁰

Definici zajištěného věřitele uvádí ustanovení § 2 písm. g) insolvenčního zákona:

„Zajištěným věřitelem je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.“⁵¹

Pokud je pohledávka věřitele dostatečně zajištěná, je v ideálním případě 100% uspokojena v rámci zpeněžení zajištěného majetku. V případě opačném, kdy by nebyl věřitel zajištěn v dostatečné výši, je vyloučen z možnosti relevantního namítání podnikatelského charakteru jeho pohledávky, čímž by se dalo konstatovat, že stojí oproti nezajištěným věřitelům ve značné nevýhodě. K této „diskriminaci“ se, dle mého názoru, přiklání i fakt, že zajištění může být provedeno v době, kdy je z pohledu ekonomiky majetek „na výši“, avšak zpeněžován ve chvíli poklesu jeho ceny. Těchto možných komplikací by si však, podle mě, měli být věřitelé při vzniku zástavních práv vědomi.

2.2.4 Shrnutí

Pokud pomínou případ dlužníka – fyzické osoby podnikatele, jenž disponuje pouze dluhem z podnikání, který je opatřen zástavním právem, měli dlužníci - podnikatelé na výběr z několika možností. První možností bylo vstoupit do oddlužení po skončení konkursu a postupovat dle § 389 odst. 2 písm. b) IZ. Tato možnost byla současně se situací, kdy si dlužník zajistí souhlasy věřitelů, nejjistější.

⁵⁰ § 167 odst. 1 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

⁵¹ § 2 písm. g) zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

Pokud si dlužník neopatřil souhlasy věřitelů, stejně jako neprošel konkursem, nebyl postup soudů jednotný, a dlužník proto nemohl najisto očekávat, jak bude v jeho případě postupováno.

V některých případech mohlo být oddlužení povoleno bez většího zkoumání původu dlužnických závazků a vzhledem k pasivitě věřitelů, kteří se standardně nezúčastnili schůze věřitelů, nedošlo k namítnutí dluhů z podnikání a oddlužení bylo schváleno.

Zároveň však mohla vyvstat situace druhá, a to že insolvenční soud vyzval dlužníka k označení dluhů z podnikání a předložení jejich souhlasu s oddlužením. V případě nesplnění byl případ řešen konkursem.

Jak jsem již nastínila v kapitole výše, někteří dlužníci řešili pohledávky z podnikání nejprve splacením těchto pohledávek a až posléze žádostí o oddlužení. V případě uzavírání spotřebitelských smluv by se však v těchto případech dalo polemizovat o protiprávním jednání a rozhodně by se nejednalo o doporučený postup.

2.3 Způsoby oddlužení

Oddlužení podnikatele mohlo být stejně jako oddlužení fyzické osoby nepodnikatele provedeno dvěma způsoby. Oba způsoby si představíme v následujících kapitolách.

2.3.1 Zpeněžení majetkové podstaty

První ze způsobů je forma zpeněžení majetkové podstaty definovaná v ustanovení § 398 odst. 2 IZ, kdy je postupováno obdobně jako v konkursu a dochází ke zpeněžení majetkové podstaty dlužníka. Na rozdíl od konkursu je však do majetkové podstaty zahrnut pouze majetek, který dlužník vlastnil v okamžiku, kdy bylo soudem o této formě oddlužení rozhodnuto. Veškerý tento majetek je uveden v soupisu majetkové podstaty a také v usnesení soudu o schválení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. Do majetkové podstaty však i po schválení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty je zahrnut majetek, který dlužník zamlčel, popř. získal dědictvím, darem a jiné.⁵²

52 § 412 odst. 1 písm. b) zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

2.3.2 Provádění srážek

Před novelizací bylo zákonem stanoveno, že osoba žádající o oddlužení nesmí v době rozhodnutí o úpadku provozovat živnost. Novelizace však danou skutečnost upravila a připustila, aby osoba, která aktivně podniká, mohla bez překážek žádat o povolení oddlužení. Splátkový kalendář tak mohl být realizován právě pomocí příjmu plynoucího ze samostatné činnosti.

Základním principem plnění splátkového kalendáře nepodnikajícího dlužníka bylo po dobu pěti let měsíčně splácet svým nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.⁵³ Srážky jsou prováděny zaměstnavatelem dle ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu, přičemž jsou prováděny ode dne doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

V případě podnikatele však absentuje osoba v pozici zaměstnavatele, která by měsíčně vyplácela mzdu a mohla provádět srážky, a zároveň je zřejmé, že příjmy podnikatele nejsou mzda. Přestože se tato část úpravy zdá být jednou z klíčových, byla zákonodárcem zcela opomenuta a možné řešení nenalezneme ani v důvodové zprávě. Z tohoto důvodu přešlo rozhodnutí na úvahu krajských soudů, které byly nuceny rozhodnout o způsobu postihu příjmu podnikající fyzické osoby. Tímto došlo k situaci, kdy byly z důvodu chyby zákonodárce krajské soudy de facto nuceny dotvářet právo, přestože k danému nejsou oprávněni, když tato pravomoc náleží pouze moci zákonodárné, samozřejmě s výjimkou Ústavního soudu, který je oprávněn zasahovat do legislativy v postavení tzv. negativního zákonodárce.⁵⁴ To, v jaké výši budou postihovány příjmy dlužníka v oddlužení, tak záviselo na úvaze soudu prvního stupně a rozhodnutí jedné osoby. Jelikož chyběla úprava, vyvstalo několik názorů, jakým způsobem by se k věci měly soudy stavět.

2.3.2.1 Srážka ve výši jedné šedesátiny 30 % všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů

První z názorů prosazoval Krajský soud v Plzni, kdy pro upřesnění uvádím citaci jednoho z jeho usnesení, konkrétně usnesení ze dne 21. 3. 2014, č. j. KSPL 52 INS 12879/2013 – B – 10, bod V.: „*Soud přikazuje dlužníkovi, aby z příjmů ze*

⁵³ § 398 odst. 3 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

⁵⁴ Mezi pravomoci Ústavního soudu patří i pravomoc zasahovat do legislativy formou rušení zákona, díky čemuž bývá nazýván jako tzv. „negativní zákonodárce“.

své podnikatelské činnosti vyplácel insolvenčnímu správci pravidelně měsíčně ode dne doručení tohoto usnesení, a to bez zřetele k tomu, že rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dosud není v právní moci, zálohy, a to nejméně ve výši odpovídající jedné šedesátině 30 % všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů.“⁵⁵ Zároveň dlužníku uložil na vyžádání insolvenčního správce či soudu účetnictví, daňovou evidenci a daňová přiznání. Insolvenčnímu správci uložil, aby „v pravidelných intervalech zúčtoval veškeré příjmy dlužníka, a to v souladu s příslušnými ustanoveními zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení v platném znění.“⁵⁶

V souvislosti s výše popsányými povinnostmi však vyplývá otázka, v jakém rozsahu má být příjem dlužníka postihnut, přestože je insolvenční správce povinen ho v pravidelných intervalech zúčtovávat. V praxi tedy postačovalo, aby dlužník zasílal každý měsíc splátku ve výši 0,5 % jeho nezajištěných závazků. V usnesení totiž nalezneme pobídnutí k hrazení částky vyšší, když je uvedeno, že je takto stanovená částka pouze částkou minimální, avšak již absentuje dodatek, jak bude soud postupovat a zda bude mít zasílání splátek pouze ve výši 0,5 % nezajištěných závazků nějaký postih.

Toto řešení nás také přivádí k otázce, z jakého důvodu by nebylo možné v zájmu rychlosti insolvenčního řízení navrhnout dlužníkovi, aby na počátku řízení uhradil 30 % jeho závazků, a tím byl oddlužen, než aby byla tato částka hrazena v horizontu pěti let.⁵⁷ Toto řešení proto nebylo úplně ideální a nenaplňovalo, dle mého názoru, princip oddlužení, kdy mají být věřitelé uspokojováni v co nejvyšší míře.

2.3.2.2 Řešení navržené vrchními soudy a Nejvyšším soudem v únoru 2014

Po poradě dvou vrchních soudů a Nejvyššího soudu v roce 2014 došlo k ustálení výkladu pojmu příjmu podnikatele. Dle tohoto výkladu se jedná o faktický čistý příjem podnikatele, jelikož i ustanovení § 279 občanského soudního řádu upravující provádění srážek ze mzdy, taktéž pojednává o čisté mzdě zaměstnance. V praxi však tento výklad přinášel značné problémy. Čistý příjem je totiž brán jako rozdíl reálných příjmů a reálně vynaložených nákladů. Většina dlužníků však při svém podnikání používá možnosti výdajových paušálů a nevedou

⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 3. 2014, č. j. KSPL 52 INS 12879/2013 – B – 10

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ JIRMÁSEK, Tomáš. Oddlužení podnikatelů – provádění srážek. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 29. 9. 2014 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadeni-srazek-95269.html>

si ani účetnictví ani daňovou evidenci. V tomto případě by dlužníci pravděpodobně dokázali předložit své reálné příjmy, avšak již hůře své výdaje. V praxi by to však vyvolalo ne jeden problém, když by díky tomuto řešení, byli insolvenční správci nuceni vést fakticky daňovou evidenci dlužníka či jeho účetnictví, ačkoli k danému nemají dispoziční oprávnění a zároveň by rozhodovali, které náklady dlužníka jsou účelně vynaložené či nikoliv.⁵⁸ Současně nebylo ujasněno, zdali se pro srážky z příjmů fyzické podnikající osoby použije čistý příjem před zdaněním, nebo po něm.

2.3.2.3 Analogické použití ustanovení § 318 o.s.ř.

V ustanovení § 318 o.s.ř. je uvedeno: „*pohledávky fyzických osob, které jsou podnikateli, vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, podléhají výkonu rozhodnutí jen dvěma pětinami; je-li však navrhován výkon rozhodnutí pro některou z přednostních pohledávek uvedených v § 279 odst. 2, podléhají výkonu rozhodnutí třemi pětinami. Pro pořadí úhrady přednostních pohledávek se užije přiměřeně ustanovení § 280 odst. 2 a 3.*“⁵⁹

První z problémů při použití daného postupu by byl fakt, že výše uvedené ustanovení nevychází z použití čistého příjmu, nýbrž postihuje pohledávky vzniklé při podnikatelské činnosti, jinak řečeno tržby, kdy by bylo postiženo jejich 60 % a 40 % by mu bylo ponecháno na výdaje spojené s podnikáním. Mohlo by se tedy stát, že by dlužníkovi po odečtení této části nezbyvala ani nezabavitelná část příjmu. Komplikace by přicházela i za situace, kdy dlužníkovo podnikání obsahuje vysoké množství reálných nákladů.⁶⁰ V tomto případě by dlužník na oddlužení s nejvyšší pravděpodobností ani nedosáhl, v případě jiném by to vedlo k jeho likvidaci.

V praxi se nicméně analogický postup ustanovení § 318 občanského soudního řádu také používal, avšak základ pro výpočet srážek byl stanoven z dlužníkových čistých příjmů, nikoliv z jeho tržeb.

Tento postup však také nebyl ideální, jelikož se při povinnosti používat dlužníkovy čisté příjmy opakoval problém uvedený výše.

58 VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 13. 10. 2017 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>

59 § 318 občanského soudního řádu

60 JIRMÁSEK, Tomáš. Oddlužení podnikatelů – provádění srážek. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 29. 9. 2014 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadeni-srazek-95269.html>

2.3.2.4 Rozkol názorů mezi insolvenčními soudy i senáty

Důvod důležitosti synchronizace a ustálení způsobu stanovování příjmu si poukážeme na níže uvedené tabulce, kde je znázorněn fiktivní případ pana Nováka, který má příjmy z podnikání, ve smyslu tržeb, ve výši 40.000,- Kč, tři vyživované osoby a náklady ve výši 60 % paušálu. Jeho celková výše závazků nezajištěných věřitelů činí 500.000,- Kč. V každém z jednotlivých sloupců je poté znázorněn jiný způsob provádění srážek a podrobný rozpočet, který znázorní dopad stanovení srážek. Ve sloupci A nalezneme postup dle § 279 o.s.ř., kdy výpočet vychází ze základu stanoveného z příjmů ponížených o výdaje. Ve sloupci B je znázorněn modelový příklad použití ustanovení § 318 o.s.ř., kdy je jako základ srážek považována výše tržeb. Sloupec C pak představuje kombinaci použití ustanovení § 318 o.s.ř., a základu čistého příjmu. V poslední řadě sloupec D nastiňuje přístup instrukce senátu 37 a 67 INS Krajského soudu v Praze, který spočívá na postihu 60 % srážky z hrubého příjmu poníženého o nezabavitelnou částku dle § 279 o.s.ř. Dlužníkovi by v tomto případě zůstalo 40 % jeho podnikatelského výnosu a nezabavitelná část příjmu.⁶¹

	A	B	C	D
	§ 279 OSŘ	§ 318 (OSŘ) - tržby	§ 318 OSŘ (čisté příjmy)	§ 318 + § 279 OSŘ
tržby/měsíc	40 000,00 Kč	40 000,00 Kč	40 000,00 Kč	40 000,00 Kč
výdaje/měsíc	24 000,00 Kč	24 000,00 Kč	24 000,00 Kč	24 000,00 Kč
čistý příjem/měsíc	16 000,00 Kč	16 000,00 Kč	16 000,00 Kč	16 000,00 Kč
postižitelná částka/měsíc	3 486,00 Kč	24 000,00 Kč	9 600,00 Kč	10 152,00 Kč
odměna IS/měsíc	1 089,00 Kč	1 089,00 Kč	1 089,00 Kč	1 089,00 Kč
k vydání věřitelům/měsíc	2 397,00 Kč	22 911,00 Kč	8 511,00 Kč	9 063,00 Kč
uhradí za 5 let	143 820,00 Kč	1 374 660,00 Kč	510 660,00 Kč	543 780,00 Kč

Tabulka 1- Porovnání výše plnění v závislosti na stanovení splátek. Zdroj: VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. *epravo.cz* [online]. Publikováno 13. 10. 2017 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>

61 VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 13. 10. 2017 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>

Z výše uvedené tabulky jsou patrné razantní změny jak v uspokojení nezajištěných věřitelů, tak v částkách, které by zůstaly dlužníkovi v rámci nezabavitelné částky. Např. porovnáním sloupce A a B můžeme pozorovat uspokojení ve 100 % (sloupec B) a dlužníka, který by při ustanovení srážek dle § 279 OSŘ na oddlužení ani nedosáhl.⁶²

V praxi se postupně soudy začaly přiklánět k postupu, kdy v usnesení o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře stanovovaly výše splátek, které byly pojmenovány buďto jako fixní, nebo zálohové. Např. Krajský soud v Ústí nad Labem – senát 74 INS prosazoval formu stanovení paušální splátky a povinnost insolvenčního správce provést každých 6 měsíců přepočítání této částky na základě přehledu příjmů dlužníka, postupem uvedeným v ustanovení § 279 občanského soudního řádu, tedy z jeho reálné čisté mzdy. Pokud by vznikl nedoplatek, dlužník by byl povinen částku doplatit, v opačném případě by přeplatek byl vrácen dlužníkovi.⁶³

2.3.2.5 Shrnutí

Variant, které různí soudci prosazovali, bylo opravdu mnoho. Některé senáty přistoupily ke stanovení fixní splátky vycházející z daňového přiznání a postupu dle ustanovení § 318 občanského soudního řádu v úpravě za použití čistého příjmu, jiné např. ponechávaly výpočet srážky přímo na dlužnících.

Pokud bych uvedla příklad ze zahraničí, slovenský právní řád způsob srážek výslovně upravuje. Úprava je provedena způsobem, kdy je dlužníkovi po ukončení řešení jeho úpadku pomocí konkursu povoleno oddlužení trvající po dobu tří let, ve kterém je dlužník povinen splácet sumu stanovenou soudem, nejvýše však ve výši 70 % jeho celkového čistého příjmu.⁶⁴

V obecné rovině je však možné se shodnout, že pochybením zákonodárců při přípravě zákona došlo k velice komplikované situaci, která způsobila potíže nejen insolvenčním správcům, ale i dlužníkům, kteří mohli být v porovnání s jinými rozhodnutími znevýhodňováni.

62 VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 13. 10. 2017 [cit. 2. 11. 2019] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html>

63 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 11. 2016, č. j. KSUL 74 INS 18228/2016-B-9

64 Ustanovení § 166 - 171 zákona č. 7/2005 Z., o konkursu a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinný od 1. 1. 2015 do 28. 4. 2015)

3 Novelizace insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb.

Zákon č. 64/2017 Sb., který byl ve Sbírce zákonů publikován dne 3. března 2017 a vstoupil v účinnost k 1. červenci 2017, byl dalším velkým krokem ve vývoji úpadkového práva v České republice. Novela jako taková byla zaměřena na lepší zformování insolvenčního prostředí, zvýšení dohledu Ministerstva spravedlnosti nad insolvenčními správci a subjekty podílejícími se na insolvenčním řízení, stejně jako na upevnění práv účastníků řízení a zanesení změn, které si žádala především dosavadní soudní praxe.

3.1 Změny v rovině organizační

Novela přinesla zásadní změny právě v rovině organizační, přičemž níže uvádím, z mého pohledu, pár nejdůležitějších.

Snahou zákonodárců bylo „odlehčit“ soudům od mnoha úkonů, které se často duplikovaly s úkony prováděnými insolvenčními správci, díky čemuž byl soudní aparát zbytečně zahlcen. Jako příklad této duplicity si můžeme uvést zjišťování splnění předpokladů pro oddlužení, které provádí jak insolvenční soud před vydáním rozhodnutí o povolení oddlužení, tak následně i insolvenční správce, který dané zkoumá před rozhodnutím o schválení oddlužení.⁶⁵

Změny v rovině organizační měly také usměrnit obcházení hlavního smyslu a účelu insolvenčního zákona a odstranit praktiky insolvenčních správců⁶⁶, kteří byli mnohdy vedeni svým podnikatelským duchem a zřizovali obrovské množství občas i fiktivních provozoven.

Zároveň se mířilo na zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení a regulaci podmínek týkajících se sepisu a podání insolvenčního návrhu, stejně jako na zvýšení dohledu v této oblasti Ministerstvem spravedlnosti.

3.1.1 Změny týkající se sepisu a podání insolvenčního návrhu

Důležitá změna, kterou novela přinesla, týkající se oddlužení obecně, byla úprava sepisu a podání insolvenčního návrhu. Nově byl do insolvenčního zákona vložen § 390a, který stanovil, že návrh na povolení oddlužení musí být sepsán a za dlužníka podán buďto advokátem, notářem, soudním exekutorem, insolvenčním

65 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. [beck-online]

66 Ibid

správce, nebo akreditovanou osobou⁶⁷, přičemž akreditovanou osobou insolvenční zákon rozumí právnickou osobu, které byla rozhodnutím ministerstva udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona.⁶⁸

Tento nově vložený paragraf měl mnohem větší význam, než by se na první pohled mohlo zdát. Sepis a podání insolvenčních návrhu do doby této novelizace prováděly nejenom osoby k tomu kvalifikované, jakožto advokáti, insolvenční správci a jiní, nýbrž i komerční společnosti za tímto účelem přímo vytvořené, které se mnohdy specializovaly pouze na sepis a podání insolvenčních návrhů, přičemž za své služby inkasovaly mnohdy tisíce i desetitíce, ačkoli se jednalo o osoby zcela nekvalifikované k podobné činnosti. Díky jejich nekvalifikovanosti tak často docházelo k podání vadných návrhů, když komerční subjekty tyto služby poskytovaly pouze za účelem generování zisku. Služeb těchto společností bylo i přes vysoko nárokované odměny hojně využíváno, a to jak z důvodu dobrého marketingu, tak faktu, že dlužníci ve většině případů nebyli schopni vypracovat si insolvenční návrh sami.⁶⁹

Zákon však podobné praktiky technicky vzato povoloval, jelikož nebylo nikde stanoveno, v jaké finanční hranici by se tyto služby měly pohybovat, stejně jako bychom v zákoně marně hledali kvalifikační požadavky na osoby vykonávající tyto služby. Regule bylo zapotřebí i z praktického hlediska, kdy dlužník při podání insolvenčního návrhu žádá o oddlužení v důsledku nedostatku finančních prostředků a neschopnosti splácet své závazky, proto nemůže být ani schopen uhradit mnohdy přemrštěné částky oddlužovacích společností za služby spojené s podáním insolvenčního návrhu.⁷⁰ Výjimkou praktik těchto tzv. oddlužovacích společností nebylo ani například účtování si komunikace s věřiteli, či provádění úkonů směřujících k povolení oddlužení, přestože dlužníci vůbec nesplňovali podmínky pro oddlužení.⁷¹

U subjektů, které jsou díky novele nově oprávněny podat za dlužníka insolvenční návrh, je zákonodárcem předpokládána kvalifikace k daným úkonům a jejich odbornost, která je u advokátů, exekutorů, notářů a insolvenčních správců

67 § 390a odst. 1 písm. a) zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

68 § 390a odst. 1 písm. b) zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

69 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. [beck-online].

70 Ibid

71 KUČERA, Petr a BLAŽEK, Vojtěch. Zákon proti insolvenčním mafiím schválila vláda. Zpřísní se dohled nad správci i podvodníky s oddlužováním. In: *Cak.cz* [online]. Publikováno 30. 3. 2016. [cit. 24. 2. 2020] Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15802>

předvídaná z jejich dosaženého vzdělání, a u akreditovaných osob poté z jejich udělené akreditace, k jejíž kontrole bylo pověřeno ministerstvo. Touto změnou mělo dojít k zamezení poškozování dlužníků, nacházejících se již tak v těžké životní situaci, a zároveň napomoci ke zkvalitnění podávaných návrhů.⁷²

Insolvenční zákon uvádí výjimku, kdy bude možné, aby dlužníci podali insolvenční návrh sami za sebe. Výjimku tvoří fyzické osoby, které mají právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu, či osoby, které vykonaly zkoušku insolvenčního správce. Stejně je to u právnických osob, za které tato osoba jedná.⁷³

Zákonodárce v přidaném ustanovení § 390a insolvenčního zákona upravil také odměnu, kterou si osoby sepisující a podávající insolvenční návrh za dlužníka mohou nárokovat. V případě insolvenčního návrhu podávaného za jednotlivce činí odměna 4.000,- Kč + DPH, v případě společného oddlužení manželů se jedná o částku 6.000,- Kč + DPH. Tyto odměny mohou nárokovat advokáti, notáři, soudní exekutoři a insolvenční správci.⁷⁴ Akreditovaným osobám nenáleží odměna žádná, je tomu z důvodu předložené v důvodové zprávě, a sice předpokladu, že akreditace bude poskytována pouze neziskovým subjektům. Komerční subjekty, které nabízely do té doby pomoc dlužníkům se schválením oddlužení, tak sice mohly usilovat o udělení akreditace, avšak ztratily by možnost zisku.⁷⁵ Zároveň byl nad akreditovanými osobami stanoven dohled, tudíž se zamezilo stavu, kdy především komerční společnosti nenesly za vadné návrhy v podstatě žádnou zodpovědnost.

3.1.2 Systém přidělování případů

Další velká změna, která měla zásah jak do oddlužení nepodnikatelů, tak i do oddlužení fyzických osob podnikatelů, se týkala insolvenčních správců. Do této doby bylo přidělování případů založeno na principu, kdy okresní soudy vedly seznamy insolvenčních správců dle jejich provozoven v daných okresech. Tento princip však postupně vedl ke zřizování velkého množství provozoven, díky kterým bylo insolvenčním správcům přidělováno větší množství případů. Současně tento

72 KUČERA, Petr a BLAŽEK, Vojtěch. Zákon proti insolvenčním mafím schválila vláda. Zpřísní se dohled nad správci i podvodníky s oddlužováním. In: *Cak.cz* [online]. Publikováno 30. 3. 2016. [cit. 24. 2. 2020] Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15802>

73 § 390a odst. 2 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

74 § 390a odst. 3 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

75 Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. [beck-online].

„trend“ vedl k polemizaci, jak moc reálně funkční provozovny byly, když byly občas zřizovány na místech, jako jsou restaurace, herny, apod.

Problém byl v novelizaci vyřešen pomocí změny vedených seznamů. V první řadě začaly být seznamy vedeny soudy krajskými, namísto původních okresních. Současně byly upraveny zápisy do seznamů, kdy se do seznamu zapsala vždy pouze jedna provozovna v kraji, což mělo od počátku vést ke snížení nepoměrnému nápadu případů mezi insolvenčními správci. Tímto došlo k regulaci nápadu insolvenčních případů na jednotlivé insolvenční správce a prudkému snížení množství provozoven.

3.2 Změny ve sféře oddlužení fyzické osoby podnikatele

Když došlo v roce 2013 v rámci novelizace č. 294/2013 Sb. k otevření přístupu oddlužení i fyzickým osobám podnikatelům, pravděpodobně zákonodárci nepředpokládali, kolik výkladových problémů zákon přinese. Široká judikatura a rozkol v soudní praxi si vyžadovaly usměrnění především v problémech nastíněných v kapitolách výše, týkajících se podmínek povolení oddlužení, úpravy plnění splátkového kalendáře, respektive formy stanovení výše splátek. Jak však uvedu dále, překvapivě ne všechny problémy byly zákonodárcem vyřešeny.

3.2.1 Způsoby oddlužení

Schválení oddlužení je od 1. 7. 2017 možné nejen způsoby dosavadními, kterými jsou zpeněžení majetkové podstaty a plnění splátkového kalendáře, nýbrž nově i kombinací těchto dvou forem. Kombinace zpeněžení majetkové podstaty se splátkovým kalendářem bylo možné schválit již před novelou, přestože daná možnost nebyla stanovena v zákoně. Bylo tomu tak díky rozhodovací praxi soudů⁷⁶, kterými nebylo vyloučeno, aby z důvodu dosažení minimální zákonné hranice 30 %, které by dlužník pouze plněním splátkového kalendáře nebo pouze zpeněžením majetkové podstaty nedosáhl, byla schválena kombinace obou forem, díky které bylo pravděpodobné, že dlužník hranici úspěšně splní.

3.2.1.1 Zpeněžení majetkové podstaty

Princip plnění splátkového kalendáře zůstal stejný jako v předchozích právních úpravách a blíže je popsán v kapitole 2.3.1. Nadále jsou touto formou věřitelé uspokojováni prostřednictvím zpeněžení majetkové podstaty insolvenčním

76 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, č. j. KSBR 24 INS 4176/2008-B

správce, přičemž soupis majetkové podstaty je tvořen majetkem, který dlužník nabyt do okamžiku vydání a zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku⁷⁷, dále majetkem z neplatných a neúčinných právních úkonů⁷⁸ a majetkem nabytým darem, dědictvím, či který neuvedl v seznamu majetku v rámci návrhu na povolení oddlužení.⁷⁹

Zajištění věřitelé jsou ve zkratce uspokojováni z předmětu zajištění dle § 298 IZ⁸⁰ a nezajištění věřitelé v některých případech dle částečného rozvrhu a standardně po schválení konečné zprávy v rámci poměrného rozvrhu. Pokud vznikne hyperocha⁸¹ ze zajištěného majetku, je rozdělena mezi nezajištěné věřitele.⁸²

Úplným splněním rozvrhu je oddlužení splněno.

3.2.1.2 Plnění splátkového kalendáře

Stejně jako zpeněžení majetkové podstaty i plnění splátkového kalendáře zůstalo postupem stejně jako při předchozí úpravě. Základem této formy oddlužení je poskytovat pravidelně měsíční splátku, která je následně prostřednictvím insolvenčního správce rozdělována poměrně mezi nezajištěné věřitele. Zajištění věřitelé jsou uspokojováni prostřednictvím zajištěného majetku. Plněním splátkového kalendáře dochází také k uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávkám jim postavených na roveň.⁸³ Ani v této novele insolvenčního zákona však nebylo upraveno pořadí jejich uspokojování.

Insolvenční řízení v této formě trvá 60 měsíců, tedy pět let od doby schválení oddlužení, popřípadě končí splacením veškerých závazků.

77 § 406 a 407 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

78 Viz blíže v ustanovení § 231 – 243 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

79 STRNAD, Zdeněk In KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 1840 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9 (§ 398 str. 1472).

80 Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. MSPH 78 INS 10174/2014, 29 NSČR 150/2016 – B – 114 bylo rozhodnuto, že v případě, kdy zůstane zajištěnému věřiteli neuspokojená část pohledávky, bude uspokojena i ze zbylého výtěžku sepsaného v majetkové podstatě.

81 Hyperochou se rozumí zbylá část výtěžku ze zpeněžení zajištěného majetku, který pozůstává po kompletním uspokojení pohledávky zajištěného věřitele.

82 Oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty se řídí ustanoveními § 283 a násl. zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon), přičemž dle § 398 odst. 2 IZ se při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.

83 Tyto pohledávky jsou upraveny v § 168 a 169 IZ a jedná se o pohledávky, které jsou uspokojovány kdykoliv po rozhodnutí o úpadku.

3.2.1.3 Zpeněžení majetkové podstaty v kombinaci s plněním splátkového kalendáře

Od 1. 7. 2017 byla nově v zákoně ustanovena kombinace obou forem, tedy možnost schválit oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, nebo její části. Tato metoda byla vázána na podmínku, kdy musela být navržena insolvenčním správcem a dlužník k ní musel poskytnout výslovné prohlášení s uvedením souhlasu.⁸⁴ Tento návrh musel insolvenční správce případně učinit v rámci Zprávy pro oddlužení⁸⁵, respektive při jednání s dlužníkem ohledně popěrných úkonů dle postupu uvedeném v § 410 odst. 2 IZ⁸⁶. Více však tato forma není, na rozdíl od úprav plnění splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty, definována. Bližší postup tak musíme hledat v soudní praxi, pro příklad si uvedeme usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. MSPH 79 INS 14449/2012, 29 NSČR 97/2016 - B, kde Nejvyšší soud zaujal stanovisko, ve kterém uvedl, že při kombinaci forem oddlužení je zapotřebí na každou část pohlížet odděleně. Pokud jde o zpeněžování majetkové podstaty, je insolvenční správce povinen postupovat obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a uzavřít tuto část po zpeněžení majetkové podstaty bez ohledu na stav současně probíhajícího oddlužení plněním splátkového kalendáře.⁸⁷ S tímto souvisí i uplatňování nároku insolvenčního správce na odměnu a výdaje, kdy dle téhož usnesení Nejvyššího soudu je uveden postup, podle kterého bude za část zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce odměněn dle rozvrhového usnesení a za část oddlužení plněním splátkového kalendáře bude o nárocích rozhodnuto podle § 413 IZ až v rámci rozhodnutí o splnění oddlužení, přičemž odměna bude určena v rámci zpeněžení majetkové podstaty dle § 3 písm. a) ve spojení s § 1 vyhlášky č. 313/2007 Sb. a pro část plnění splátkového kalendáře v souladu s § 3 písm. b) téže vyhlášky.⁸⁸

84 § 398 odst. 1 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

85 § 398a odst. 1 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

86 ERBSOVÁ, Hana. In: HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018, 1472 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN: 978-807-4006-913.

87 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. MSPH 79 INS 14449/2012, 29 NSČR 97/2016-B

88 VESELÝ, Miroslav. Odměňování v oddlužení. In: *Justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2018 [cit. 2020-02-26]. str. 7 - 8. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/15689/1947732/KSCB_Pracov_2018_Vesel%C3%BD_Odm%C4%9B%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD+v+oddlu%C5%BEen%C3%AD.pdf/403cc61d-23cb-4056-9747-42f55972df4a

3.2.2 Posuzování platební neschopnosti dlužníka

Platební neschopnost dlužníka podnikatele, který vede účetnictví, byla novelou doplněna o odstavec, který může v případě podání věřitelského insolvenčního návrhu napomoci dlužníkovi bránit se před tvrzeným úpadkem. Toto posuzování platební neschopnosti se nově nazývá tzv. mezera krytí.

„Má se za to, že dlužník, který je podnikatelem a vede účetnictví, je schopen plnit své peněžité závazky, jestliže rozdíl mezi výší jeho splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků (dále jen „mezera krytí“) stanovený ve výkazu stavu likvidity podle prováděcího právního předpisu představuje méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků, anebo pokud výhled vývoje likvidity sestavený podle prováděcího právního předpisu osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků. Výkaz stavu likvidity anebo výhled vývoje likvidity musí být sestavené v souladu s požadavky, které stanoví prováděcí právní předpis, auditorem, znalcem nebo osobou, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvenčí a restrukturalizací a splňuje požadavky stanovené prováděcím právním předpisem.“⁸⁹

Původ můžeme pravděpodobně vysledovat v německém právním řádu, kde mezera krytí slouží jako prostředek, kterým je zjišťována platební neschopnost dlužníka. Jednoduše řečeno, pokud dlužník disponuje dostatečnými zdroji, které přesahují splatné závazky, neexistuje mezera krytí a dlužník není v platební neschopnosti. Pokud mezera krytí existuje a dlužník je schopen ji do tří týdnů uzavřít, jedná se o situaci tzv. platebního zadrhnutí. Pokud však situaci není schopen včas vyřešit a není pravděpodobné, že se tak stane i v blízké budoucnosti, má se za to, že se dlužník nachází v úpadku.⁹⁰

Výše uvedenou vyvratitelnou právní domněnkou došlo k upřesnění pojmu platební neschopnosti, přičemž tzv. mezera krytí činí rozdíl mezi výší splatných peněžitých závazků dlužníka a výší jeho disponibilních příjmů. Pokud je tento rozdíl v rozhodném období nižší než desetina výše splatných závazků podnikatele, je daným prokázána neexistence jeho úpadku. Toto platí i ve chvíli, kdy existuje předpoklad, že v rozhodném období rozdíl klesne právě pod jednu desetinu výše

⁸⁹ § 3 odst. 3 zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

⁹⁰ SPRINZ, Petr a RAHM, Jiří. Mezera krytí přináší nové pojetí úpadku. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 28. 8. 2017 [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-prinasi-nove-pojeti-upadku-106264.html>

dlužníkových splatných závazků, tedy že doloží, že je schopen v blízké době disponibilní zdroje zajistit. Dlužník tedy nově mohl díky doložení stavu likvidity prokázat správnou výši mezery krytí, vyvrátit domněnku platební neschopnosti a bránit se prohlášení svého úpadku.

Tato tzv. „negativní“ definice pojetí úpadku technicky vzato představuje „poslední šanci“ dlužníků, jež jsou schopni své pohledávky splnit z 90 %, aby obrátili svou situaci a byli opět schopni plnit své závazky ze 100 % a nebyl prohlášen jejich úpadek.⁹¹

3.2.3 Změna formy souhlasu věřitele s oddlužením v případě dluhu z podnikání

Velmi důležitou změnou, kterou novela přinesla, byla změna předložení souhlasu věřitelů u pohledávek plynoucích z podnikání. Problematická formulace dosavadní úpravy zákona, která způsobila rozkol mezi názory jak na úrovni insolvenčních správců, tak soudů, a zapříčinila rozdílné přístupy u vyžadování či naopak nevyžadování předložení souhlasu dotčeného věřitele před povolením oddlužení, byla touto novelizací zákonodárcem elegantně vyřešena.

Jak již bylo nastíněno ve výše uvedených kapitolách, některé soudy vyžadovaly souhlas dotčeného věřitele až při schůzi věřitelů a postupovaly dle ustanovení § 397 odst. 1 IZ, které říká, že v pochybnostech o tom, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolí a tuto otázku prozkoumá v průběhu schůze věřitelů. Té se z důvodu pasivity věřitelů v drtivé většině nikdo nezúčastnil, a soud proto rozhodl o schválení oddlužení a způsobu provedení oddlužení, přičemž se dá konstatovat, že se především jednalo o formu plnění splátkového kalendáře. Některé soudy však předložení souhlasu vyžadovaly již s podáním návrhu na povolení oddlužení. Pokud nebyl tento předběžný souhlas předložen, návrh dlužníka neschválily a prohlásily na jeho majetek konkurs. Vzhledem k tomu, že opatřit si u věřitelů souhlas s oddlužením, především pokud se jednalo o závazek u veřejnoprávních institucí, bylo takřka nemožné, došlo namísto rozšíření okruhu osob vstupujících do oddlužení k zamezení schvalování oddlužení zejména drobných podnikatelů, kteří byli touto cestou hnáni do konkursu. Rozkol názorů mezi soudy, a občas

91 MATZNER, Jiří. Co přinesla novela insolvenčního zákona? In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno 27. 11. 2017. [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/co-prinese-novela-insolvencniho-zakona>

i jejich senáty, vedl k právní nejistotě žadatelů o oddlužení a četným diskuzím mezi odborníky.

Novela zákona č. 64/2017 Sb. reaguje na usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 15846/2015 1 VSOL 918/2015 – A - 18 a následující soudní praxi mnoha soudů, které vyžadovaly předložení souhlasu věřitele jako přílohu návrhu na povolení oddlužení, přestože tato listina nebyla uvedena mezi povinnými přílohami insolvenčního návrhu.⁹² Jako řešení bylo ustanovení § 389 v odstavci 2 písm. a) doplněno o následující formulaci: *„Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde; platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní“*.⁹³

Tato velmi přínosná úprava otevřela možnost oddlužení bez předchozího konkursu mnoha podnikatelům, kterým by doposud byl insolvenční návrh odmítnut, jelikož disponovali pohledávkami např. u České správy sociálního zabezpečení, či veřejných pojišťoven, které nemohly daný souhlas udělit.

Tímto ustanovením došlo k zavedení fikce souhlasu věřitele s oddlužením dlužníka, jinými slovy pokud věřitel nevyslovil s oddlužením výslovný a odůvodněný nesouhlas již v přihlášce pohledávky, je postupováno, jakoby souhlas udělil. Souhlas věřitele je tedy od počátku presumován a svůj případný nesouhlas musí vyjádřit kdykoliv od zahájení insolvenčního řízení do okamžiku přihlášení své pohledávky⁹⁴, čímž se zákonodárce „přiklonil“ k rozhodovací praxi Vrchního soudu v Praze.

Co se týče formy nesouhlasu, v ustanovení § 389 odst. 2 písm. b) IZ nalezneme požadavek k jeho odůvodnění. Toto odůvodnění však nenalezneme nikde blíže specifikováno a není zákonodárcem uvedeno, v jakém rozsahu má být předloženo, či co by měl soud na návrh věřitele považovat za pádný důvod pro neschválení oddlužení, které by případně věřitel navrhoval.

92 § 104 zákona č. 294/2013 Sb., (insolvenční zákon)

93 § 389 odst. 2. písm. a) zákona č. 64/2017 Sb., (insolvenční zákon)

94 KRHUT, Rostislav. Mgr. Rostislav Krhut: Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele. In: *Insolvenční zóna.cz* [online]. Publikováno 8. 2. 2017 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>

Dle názoru Řeháčka a Maška by měl neodůvodněný souhlas s povolením oddlužení vést k jeho nepřihlížení.⁹⁵ Současně upozorňují na skutečnost, se kterou se ztotožňují, že fikce souhlasu věřitele byla současně s dalšími změnami týkajícími se například ustanovování věřitelského výboru⁹⁶ výrazným zásahem do práv věřitelů, které byly tímto značně omezeny. Tato omezení se pak v zásadě neztotožňují se zájmy věřitelů a značně přiklání výhodnost oddlužení na stranu dlužníků. Dle mého názoru je načasování vyslovení nesouhlasu s oddlužením opravdu k tíži věřitelům, jelikož se o daném musí rozhodovat, aniž by najisto věděli například o možné výši uspokojení v rámci oddlužení, a nemohou tedy kalkulovat předpokládané uspokojení v rámci konkursu. Tyto informace totiž vyplývají především ze Zprávy pro oddlužení, kterou insolvenční správce předkládá až po uplynutí lhůty k podání přihlášek. Věřitel se tedy musí „naslepo“ rozhodnout o svých následujících krocích, které však nemá podloženy bližšími informacemi, přičemž se musí spoléhat na fakta uvedená v insolvenčním návrhu.

Stejně jako chybějící kritéria podoby odůvodnění nesouhlasu s oddlužením nenalezneme v insolvenčním zákoně ani v Důvodové zprávě k zákonu č. 64/2017 Sb. žádnou bližší úpravu hodnocení nesouhlasu. Je tedy ponecháno v rukách soudu, jakým způsobem budou nesouhlas dotčeného věřitele hodnotit a jakou mu přidělí váhu. Vyjádření nesouhlasu v přihlášce pohledávky tedy na rozdíl od předešlé právní úpravy není jakési veto.

Příklad posouzení nesouhlasu věřitele je možné ukázat například na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. 1 VSPH 592/2019, kde se věřitel odvolal proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2019, č. j. KSPH 70 INS 8312/2018 – B - 22 o schválení oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře a namítal, že se soud prvního stupně nezabýval jeho projeveným nesouhlasem z důvodu původu jeho pohledávky v podnikatelské činnosti. Vrchní soud však jeho odvolání odmítl a usnesení Krajského soudu v Praze potvrdil. Důvodem pro odmítnutí byl fakt, že věřitel sice byl oprávněn vyslovit dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ nesouhlas s oddlužením, avšak dle zprávy pro

95 ŘEHÁČEK, Oldřich a MAŠEK, Jan. Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono? In: *Ceska-justice.cz*. [online]. Publikováno 30. 7. 2017 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>

96 Od účinnosti novely je zaveden princip fakultativního svolávání schůze věřitelů insolvenčním soudem, která mimo jiné slouží k rozhodování o způsobu řešení oddlužení dlužníka, či odvolání insolvenčního správce. Pokud by se věřitelé chtěli domoci konání schůze, bude zapotřebí žádosti nadpoloviční většiny všech věřitelů, a zároveň se musí jednat o věřitele, jejichž pohledávky dosahují v součtu výše nadpoloviční většiny všech přihlášených pohledávek.

oddlužení bylo zjištěno, že v rámci splátkového kalendáře činí očekávaná míra uspokojení nezajištěných věřitelů více než 30 %, nicméně v případě řešení úpadku dlužnice v rámci konkursu by s ohledem na její nedostatečný majetek bylo řízení dle § 405 odst. 3 IZ zastaveno, což by vylučovalo následnou možnost podat návrh na povolení oddlužení, čímž by v důsledku věřitel svým postojem zamezil uspokojení pohledávek ostatních věřitelů. Vrchní soud tedy konstatoval, že pokud by bylo nutné neschválit oddlužení z důvodu vyslovení nesouhlasu věřitele s oddlužením a je zde předpoklad, že by bylo insolvenční řízení zastaveno dle § 405 odst. 3 IZ pro nepostačující majetek dlužníka k uspokojení věřitelů formou konkursu, insolvenční soud k vyslovenému nesouhlasu nepřihlédne a oddlužení schválí.⁹⁷ Jako důvodný nesouhlas však může být dle Krhuta například situace, kdy dlužník navrhuje provést oddlužení plněním splátkového kalendáře, avšak disponuje majetkem, který by byl vhodný ke zpeněžení.⁹⁸ Celkově je tedy na zvážení soudu, v jaké výši jsou dluhy z podnikání v poměru k dluhům spotřebitelským, jaký záměr dlužník směřuje, nebo zdali nemůže dojít ke zkrácení věřitelů a další možné faktory.

3.2.3.1 Shrnutí

Presumpce souhlasu a současně možnost věřitele projevit svůj nesouhlas s oddlužením dlužníka v případě pohledávky pocházející z podnikatelské činnosti přineslo, dle mého názoru, spíše „návod“ soudu k tomu, aby více prozkoumal důvody ke schválení oddlužení. Svůj názor stavím především na myšlence, že vyslovený nesouhlas věřitele nepředstavuje veto neschválení oddlužení, nýbrž je následně stejně ponecháno na zvážení insolvenčního soudu, zdali je odůvodnění nesouhlasu dostatečné k neschválení oddlužení, čímž věřitel „navádí“ soud k ještě pečlivějšímu prověření všech okolností.

S odstupem času se dá konstatovat, že tato změna naplnila cíle zákonodárce, jelikož pravděpodobně z důvodu pasivity věřitelů, možná i s ohledem na problematiku posuzování vysloveného nesouhlasu, nedochází k jeho častému uplatňování. Z mé dosavadní praxe mohu konstatovat, že u případů přidělených insolvenčnímu správci Ing. Lukáši Vlašanému bylo za období od

97 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. KSPH 70 INS 8312/2018 1 VSPH 592/2019

98 KRHUT, Rostislav. Mgr. Rostislav Krhut: Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele. In: *Insolvenčnízóna.cz*. [online]. Publikováno 8. 2. 2017 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>

účinnosti této novely vyjádřeno ze strany dotčeného věřitele nesouhlasu s oddlužením dlužníka jen v opravdu ojedinělých případech.

S ohledem na chybějící bližší právní úpravu vyjádření nesouhlasu by, dle mého názoru, bylo žádané *de lege ferenda* ustanovit demonstrativní výčet důvodů, které by v případě uplatnění nesouhlasu věřitelem vedly k neschválení oddlužení. Je zde však na uvážení, zdali by i pouhý demonstrativní výčet mohl správně reagovat na různá specifika každého insolvenčního řízení

3.2.4 Způsob stanovení výše splátek

Přestože se zákonodárci snažili „vychytat“ do novely problémy, které nastínila soudní praxe po přijetí revizní novely, nedošlo k vyřešení jednoho z nejdůležitějších problémů, a sice způsobu výpočtu splátek, resp. řečeno srážek prováděných z příjmu podnikatele.

Praxe zůstala i po 1. 7. 2017 dále nejednotná, jelikož tato otázka nebyla ani nadále zákonodárci upravena. Situace se tedy prakticky nezměnila od situace popsané v kapitole 2.3.2, kdy zákon přesněji neuváděl, jakým postupem a v jaké výši stanovit zákonnou výši splátky u fyzických osob – podnikatelů. V praxi jsme se mohli stále setkat s různými z již uvedených postupů, kdy se v zásadě nejednotně používal postup dle § 279 o. s. ř., dle ustanovení § 318 o. s. ř. nebo i kombinace obou forem, přičemž s ohledem na chybějící úpravu nebylo možné určovat jako žádnou z těchto forem jako nesprávnou.

Problémy zůstaly i v dokladování příjmů, když byl dlužník nucen předkládat insolvenčnímu správci skutečné příjmy a skutečné výdaje, což bylo komplikované, pokud byl dlužník zvyklý na uplatňování paušálních výdajů.

Praxe postupem času stále u více soudů mířila k používání stanovení určité minimální zálohové, avšak nevratné měsíční splátky, kterou dlužník pravidelně každý měsíc zasílá na účet majetkové podstaty. Insolvenční správce je pak v pravidelných intervalech, v zásadě alespoň jednou za rok, povinen provést propočet skutečných čistých příjmů a skutečných výdajů dlužníka. Pokud by nastala situace, kdy vznikne rozdíl mezi skutečnými zjištěnými hodnotami a zálohovými splátkami, bude dlužník povinen tento rozdíl doplatit. Samozřejmě může nastat situace, kdy dlužník „přeplatí“, v tuto situaci se však dlužníkovi tento „přeplatek“ ve většině případů nevrací. Jak uvádí v komentáři k insolvenčnímu zákonu JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D. (2018), situaci by dle jeho názoru mohlo vyřešit například poměrné snížení splátek v následujících měsících, a to zejména

s ohledem na fakt, že dlužníkovi je obtížné daný přeplatek vrátit, neb byly finanční prostředky poskytnuté dlužníkem, již insolvenčním správcem rozděleny mezi věřitele.⁹⁹

Jako příklad stanovení zálohových splátek uvedu usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 9. 2018, č. j. KSCB 25 INS 3407/2018 – B – 6, kde bylo dlužnici v bodu VII. přikázáno platit každý měsíc nejpozději k poslednímu dni měsíce zálohu na splátky věřitelům a na náhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce ve výši 3.000,- Kč. Téže usnesení uložilo dlužnici v bodě VIII. předložit pravidelně insolvenčnímu správci daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob a v bodě IX. uložilo v této souvislosti insolvenčnímu správci po předložení daňového přiznání vypočítat na základě skutečných příjmů zákonné srážky pro oddlužení a v případě, že bude zálohová splátka nižší, než vypočítaná výše srážky, vyzvat dlužnici k dorovnání a případně navýšení zálohové splátky s ohledem na její aktuální příjmy.¹⁰⁰ Tento postup nalezneme i v mnoha dalších usneseních, jako například usnesení Krajského soudu v Brně, č. j. KSBR 30 INS 4922/2018 – B – 4.¹⁰¹

Ohledně nevracení přeplatku vzniklého ze zálohových splátek můžeme nalézt v rozhodovací praxi i výjimky. Například v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 4. 2018, č. j. KSCB 26 INS 10968/2017 – B – 10 bylo v bodě XI. uloženo insolvenčnímu správci, aby po propočtu skutečných příjmů a skutečných výdajů po předložení daňového přiznání, případný přeplatek vrátil dlužnici kumulativně za období 12 po sobě jdoucích splátek na jí určený účet, nedohodne-li se s dlužnicí jinak.¹⁰²

3.2.4.1 Shrnutí

Pokračující nejednotná praxe soudů, mnohdy i senátů, byla, dle mého názoru, nejobtížnější pro insolvenční správce. Ti měli díky tomuto povinnost dbát na fakt, že u každého řízení mohou mít stanovené rozdílné povinnosti a postupy a je zapotřebí je bedlivě hlídat a dodržovat. Potíže tento stav představoval i pro dlužníky, kteří při podání návrhu prakticky nemohli očekávat, v jaké výši a jakým

99 STRNAD, Zdeněk In: KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 1840 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9 (§ 406 str. 1510).

100 Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 9. 2018, č. j. KSCB 25 INS 3407/2018 – B - 6

101 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2018, č. j. KSBR 30 INS 4922/2018 – B - 4

102 Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 4. 2018, č. j. KSCB 26 INS 10968/2017 – B - 10

způsobem jim bude prováděna srážka z příjmu. Mohlo docházet také k situacím, že přestože by dva dlužníci disponovali kompletně stejnými příjmy, budou díky rozdílným rozhodovacím názorům každý z nich hradit jinou výši splátky, tudíž dojde i k rozdílnému uspokojení věřitelů. Je tedy stejně jako po revizní novele více než očividné, že stávající změna potřebovala zákonné ustanovení s přesným postupem jednotným pro všechna insolvenční řízení tohoto druhu.

3.3 Závěr kapitoly

Novela insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb., jinými slovy přezdívaná jako novela akreditační, byla, dle mého názoru, v mnohých částech velmi pokroková a přinesla „řešení“ několika stávajících stěžejních problémů. Ať se jednalo o problémy v postupech insolvenčních řízeních, vypořádání se s tzv. „dluhovými šmejdý“, či úpravu částí oddlužení, kterou si rozdílná soudní praxe více než vyžadovala. Ve sféře oddlužení podnikatele se dá vyzdvihnout především presumpce souhlasu věřitele se vstupem dlužníka do oddlužení, jehož pohledávka pochází z podnikatelské činnosti dlužníka. Tato právní úprava otevřela možnost vstoupit do oddlužení velkému množství fyzických osob podnikatelů, a zpřístupnila jim tak eventuální život bez dluhů.

Je však na uváženu, z jakého důvodu zákonodárci až přehlédli určité oblasti, které se v uplynulých letech taktéž domáhaly úpravy, a všichni, od soudců počínaje přes insolvenční správce až po dlužníky, by je dozajista ocenili. V této souvislosti jde například o úpravu výše splátek podnikatelů v oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Mnozí odborníci podotýkají, že novela sice byla v některých věcech přínosná, ale rozhodně nedosáhla očekávání. Dle jejich názorů slib pomoci soudům a snížení jejich pracovního zatížení nebyly dodrženy, stejně jako vytýkají přehlížené oblasti, které zákonodárci prozatím nechali na rozhodovací praxi.¹⁰³ Novela tedy v některých novinkách znamenala určitý posun, ale v celkovém měřítku se pravděpodobně nedalo hovořit o vyzvednutí insolvenčního práva na vyšší stupeň.

103 ŠRÁMEK, Dušan. Anketa: Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? In: *Ceska-justice.cz* [online]. 17. 8. 2018 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditacni-novelu-insolvenčního-zakona/>

4 Úprava institutu oddlužení podnikatele po novele insolvenčního zákona č. 31/2019 Sb.

Když vláda počátkem roku 2018 předložila Poslanecké sněmovně k projednání návrh na změnu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon), bylo na první pohled viditelné, co je hlavním cílem této novely. Návrhu novely se začalo přezdívat „amnestie oddlužení“ či se o ní mluvilo jako o potencionálním nulovém oddlužení. Hlavní bod týkající se této problematiky totiž spočíval ve snížení podmínek pro splnění oddlužení, jejíž dosavadní hranice činila minimálně 30% uspokojení nezajištěných věřitelů. Účelem novely bylo co nejvíce rozšířit okruh osob, které mohou vstoupit do oddlužení, přičemž v této souvislosti chtěla „zbořit“ hranici 30% uspokojení. Tato razantní změna podmínek vyvolala velký rozruch na všech stranách, kterých se novela měla dotýkat, tedy jak odborníků, tak široké veřejnosti.

Předložená novela, jak plyne i z důvodové zprávy, byla mířena jako velmi prosociální, kdy ve snaze pomoci vrátit dlužníky do běžného a ekonomicky vyrovnaného života, muselo dojít ke snížení zaručeného uspokojení věřitelů. Snahou bylo také zlepšit finanční gramotnost obyvatel, aby se snižoval počet zadlužených osob, stejně jako vyvolat změny v rovině poskytování úvěrů, když pro věřitele bude hrozit riziko, že jejich pohledávky nemusí být prakticky vůbec uspokojeny. Neopomněla se ani skupina zvláště ohrožených osob, jako jsou osoby pobírající starobní a invalidní důchod.

Novela, která byla předkladatelem předložena, byla postavena na mnohých statistických údajích podporujících myšlenku, že vstupní podmínka dosavadního 30% uspokojení pohledávek zamezuje vstupu do oddlužení velkému okruhu adresátů, především nejchudší části obyvatelstva. Tento fakt předkladatel poukázal například na zjištění, že ze zkoumaného vzorku případů rozhodnutí o neschválení oddlužení byla více než polovina odůvodněna neschopností uspokojit nezajištěné věřitele alespoň ve výši 30 %.¹⁰⁴

Snížení hranice a úprava vstupních podmínek je pravděpodobně inspirována po vzoru systémů ze zahraničí, kdy nulovou hranici můžeme najít například v Německu či Francii. Popřípadě jsou minimální hranice stanoveny, avšak nižší než

104 Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. [beck-online].

v České republice, např. v Rakousku, kde je nejnížší hranice stanovena na 10 %. I při nesplnění této podmínky může být ale dlužníku zbytek dluhů odpuštěn.¹⁰⁵

Prvotní návrh novely spočíval v určitém filtru několika možností průběhu insolvenčního řízení podle toho, v jakém časovém horizontu bude oddlužení probíhat, závisle na výši finančních prostředků, kterými dlužník disponuje. Oddlužení bylo navrhováno provést v době 3 let, pokud dlužník za tuto dobu uhradí minimálně 50 %, v době pěti let, pokud bude schopen zachovat dosavadní hranici 30 % nebo poslední možnost, tzv. „nulové oddlužení“, kdy by dlužník v horizontu 7 let uhradil pouze náklady související s insolvenčním řízením a pohledávky za majetkovou podstatou, či pohledávky jim postavené na roveň. Zároveň byla navržena změna způsobů oddlužení, kdy bylo navrhováno, aby zrušení vstupní 30% bariéry bylo „vykoupeno“ tím, že zanikne splátkový kalendář a místo něj zůstane jen hybrid, tedy způsob oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Dle předloženého návrhu měl být také poprvé stanoven limit výše pohledávek dlužníka, tedy aby o oddlužení mohl žádat pouze dlužník s maximální výší pohledávek ve výši odpovídající tisícinásobku existenčního minima podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁶, objem pohledávek tedy nesměl přesahovat cca 2.200.000,- Kč. Celková výše pohledávek mohla být vyšší pouze za předpokladu, že dlužník splní dosavadní minimální hranici 30% uspokojení. Úprava se plánovala dotknout i nových povinností stanovených dlužníkům, například vynaložení veškerého úsilí, které lze spravedlivě požadovat k plnému uspokojení věřitelů, čímž se zákonitě zvýšilo množství nových povinností insolvenčním správcům, kteří by nad těmito povinnostmi byli nuceni provádět kontrolu.¹⁰⁷ Návrh předložil i další novinky, včetně zakomponování změn nastíněných v uplynulé soudní praxi. Blíže se nejzásadnějším změnám, které novela zrealizovala, budu věnovat v následujících kapitolách, přičemž byly vybrány ty změny, které se bezprostředně týkají oddlužení fyzických osob podnikatelů. Novelizace zákona č. 31/2019 Sb. IZ promítla i mnoho jiných zásadních změn, avšak za účelem dodržení tématu této práce není prostor se jim věnovat.

105 OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. In: *Mapaexekuci.cz* [online]. Praha: Ekumenická akademie, 2017 [cit. 13. 3. 2020] Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analýza_WEB.pdf str. 22 – 23.

106 Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima

107 SIGMUND, Adam. Nulové oddlužení – cesta z dluhové pasti. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 5. 3. 2018 [cit. 13. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nulove-oddluzeni-cesta-z-dluhove-pasti-107203.html>

4.1 Způsoby oddlužení

Předložený návrh novely nově obsahoval dva způsoby oddlužení. První, který by nadále zůstal nezměněn a fungoval v dosavadní formě jen s menšími změnami, a sice oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Jako druhá možnost bylo navrženo zrušení čistě splátkového kalendáře a povolen pouze způsob dosavadní kombinace forem, tedy oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Tato forma byla navrhována ve třech podobách. První, kdy by oddlužení trvalo v délce 3 let a dlužník by za tuto dobu musel splatit alespoň 50 % jeho závazků. Forma druhá, s dobou trvání 5 let, kde by dlužník stejně jako doposud musel uhradit alespoň 30 % svých nezajištěných pohledávek, a v poslední řadě oddlužení na 7 let, které by bylo tzv. „nulové“ a spočívalo by pouze v uhrazení nákladů insolvenčního řízení, přičemž věřitelé by nemuseli být uspokojeni vůbec.

Zrušení vstupní podmínky pro vstup do oddlužení, tedy povinnost uspokojit nezajištěné věřitele ve výši minimálně 30 %, přinesla zákonitě velký rozruch. Přestože si všichni odborníci uvědomovali potřebu snížit podmínky pro vstup do oddlužení a rozšířit možnost oddlužení pro širší okruh adresátů, varianta tzv. 7 – nula, se zdála mnohým až příliš radikální. Nejvíce proti této formě zbrojili věřitelé, kteří by byli na úkor pomoci dlužníkům poškozováni. Své obavy vyjádřil například JUDr. Pavel Staněk (2017), prezident České asociace věřitelů, v souvislosti s nejistým postavením věřitelů, kteří by, dle jeho názoru, byli novelou utlačováni a ztratili své postavení. Současně poukázal na fakt, že by schválení způsobu oddlužení s nulovým uspokojením věřitelů degradovalo tradiční hodnoty, že dluhy mají být placeny.¹⁰⁸ Česká asociace věřitelů přišla s kompromisem, který by nezapříčinil likvidaci věřitelů a odstranil obavy nezodpovědného zadlužování spotřebitelů. Navrhovali ponechání dosavadního stavu, tedy oddlužení ve formě trvání pěti let a splacení 30 %, avšak do této výše by nově zahrnuli pouze původní jistiny dluhů, kdežto úroky, úroky z úroků, pokuty a další příslušenství by do této 30% hranice započítávány nebyly.¹⁰⁹ Tato varianta se zdála jako mnohem

108 HOFEREK, Jan. Rozhovor: Pavel Staněk – Věřitel dnes nemá žádné zastání. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno dne 28. 2. 2017 [cit. 14. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/rozhovor-pavel-stanek-veritel-dnes-nema-zadne-zastani>

109 ČESKÁ ASOCIACE VĚŘITELŮ. Alternativa oddlužovací novely: Osvobodme dlužníky v osobním bankrotu od úroků a pokut, navrhuje Česká asociace věřitelů. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno dne 21. 3. 2018 [cit. 14. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/alternativa-oddruzovaci-novely-osvobodme-dluzniky-v-osobnim-bankrotu-od-uroku-a-pokut-navrhuje-ceska-asociace-veritelu>

spravedlivější a neohrožující tolik postavení věřitelů, zároveň však jevila snahu „ulevit“ dlužníkům. Současně se asociace stavila i proti variantě oddlužení na 3 roky za podmínky uhrazení 50 % pohledávek. Zde argumentovali především statistikami, které dokládají, že okolo 16 % ukončených oddlužení je důvodem ukončení 100% uspokojení věřitelů. Věřitelé by museli předem počítat s variantou, že přestože by jejich dluh za stávající právní úpravy mohl být splacen v plné výši, nově by byl uhrazen ve výši poloviční, či méně.¹¹⁰ V jaké přesné podobě je tedy oddlužení aktuálně možné provést, představím následně.

Novelizace zákona nakonec vstupní bariéru 30% uspokojení opravdu opustila [srov. § 395 odst. 1 písm. b) IZ]. Již není zapotřebí tuto hranici předpokládat ani při vstupu do oddlužení, ani ji dodržet pro úspěšné splnění oddlužení.¹¹¹

4.1.1 Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžení majetkové podstaty zůstalo prakticky nezměněné od stavu popsaného v kapitole 3.2.1.1 až na pár menších změn. Stále platí stejný princip, kdy dlužníci uspokojují své věřitele zpeněžením veškerého majetku, který náleží do majetkové podstaty. Změnu nastolenou novelizací však nalezneme například v ustanovení § 398 odst. 2 IZ, kde byla doplněna věta, že zajištění věřitelé jsou uspokojování pouze z výtěžku zpeněžení zajištění.

Podobu splnění oddlužení nalezneme nově přímo určené v § 412a odst. 2 IZ, který říká, že je oddlužení splněno po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, pokud dlužník řádně splnil všechny povinnosti schváleného oddlužení.

Zároveň lze nově za předpokladu, že nerozhodne schůze věřitelů jinak, postupovat s odchylkami dle § 315 odst. 1 IZ, tedy dle nepatrného konkursu.¹¹²

4.1.2 Splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty

Pravděpodobně jako kompromis mezi věřiteli a dlužníky při zrušení vstupní 30% bariéry uspokojení věřitelů byl splátkový kalendář nahrazen variantou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Princip tohoto způsobu činí, že je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci majetek, který náleží do majetkové podstaty, aby byl v insolvenčním řízení zpeněžen postupem obdobným

110 Ibid

111 § 412a odst. 1 písm. c) zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

112 § 398 odst. 8 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty konkursu, a dále, aby dlužník do doby podání zprávy o splnění oddlužení měsíčně splácel nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.¹¹³

Ne veškerý majetek je však do majetkové podstaty zahrnut. V první řadě je chráněno dlužníkovu obydlí, na které nejsou vázána zástavní práva. Zjednodušeně řečeno, pokud dlužníkovu obydlí spadá do režimu tzv. chráněného obydlí¹¹⁴, nebude v oddlužení zpeněženo. Ohledně problematiky chráněného obydlí je prozatím v praxi mnoho nevyřešených otázek, které s nejvyšší pravděpodobností bude muset prozatím vyřešit soudní praxe, jako například co přesně můžeme podřadit pod pojem obydlí, metodika jeho oceňování či problematika u společného oddlužení manželů, kdy každý z manželů bydlí v jiném obydlí.¹¹⁵ Dále nebude zpeněžen majetek, který by dle informací uvedených ve zprávě pro oddlužení, svým zpeněžením nedosáhl uspokojení věřitelů.¹¹⁶

Nadále zůstává, že splátkový kalendář je po celou dobu probíhajícího oddlužení tvořen měsíčními splátkami pocházejícími z příjmu dlužníka, přičemž se jedná o částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.¹¹⁷ Otázce úpravy splátek fyzické osoby podnikatele se budu věnovat následně.

Uhrazení alespoň 60 % pohledávek v době 3 let

První z variant, jak úspěšně splnit oddlužení, je po novelizaci zkrácená varianta pro dlužníky, kteří budou schopni v době 3 let od schválení oddlužení splatit svým nezajištěným věřitelům alespoň 60 % z celkového objemu jejich pohledávek.¹¹⁸ Usuzuji, že právě v této souvislosti, začaly některé soudy do usnesení o schválení oddlužení začleňovat insolvenčnímu správci povinnost předkládat po 36 měsících realizace splátkového kalendáře Zprávu o plnění

113 § 398 odst. 3 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

114 Hodnota tohoto obydlí nepřesahuje hodnotu určenou dle nařízení vlády č. 189/2019 Sb.

115 GRYGAR, Jiří. *Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity*. Bulletin advokacie. 2019, č. 9, s. 32 – 34.

116 V tomto případě se jedná o majetek, u kterého by náklady na zpeněžení a odměnu insolvenčního správce přesáhly výtěžek zpeněžení k rozdělení mezi věřitele. Jak nastínila JUDr. Maršíková na konferenci „Žirovnice – Pracov 2019“, s nejvyšší pravděpodobností se bude jednat o majetek s odhadní cenou okolo 25.000,- Kč, a to s odkazem na § 3 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb. Jak bylo dále na předmětném semináři diskutováno, pravděpodobně by bylo přípustné zpeněžovat i majetek pod touto hodnotou, pokud by se insolvenční správce částečně, či úplně vzdal své odměny z výtěžku z prodeje.

117 § 398 odst. 3 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

118 § 412a odst. 1 písm. b) zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

oddlužení, která byla doposud vyžadována buďto pouze v případě neplnění podmínek schváleného oddlužení (v souvislosti s ustanovením § 418 IZ), či v pravidelných intervalech většinou po 6 měsících. Tuto povinnost nalezneme například v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 2. 2020, č. j. KSCB 44 INS 25632/2019 – B - 6, v bodě XII.

Po dobu 5 let vynaložit veškeré úsilí k uspokojení pohledávek

Jak již bylo uvedeno výše, zrušení podmínky uspokojení nezajištěných věřitelů alespoň ve výši 30 % bylo novelizací v § 412a odst. 1 písm c) IZ nahrazeno povinností vynaložit veškeré úsilí k plnému uspokojení pohledávek, které lze po dlužníkovi spravedlivě požadovat, přičemž byla tato povinnost doplněna vyvratitelnou právní domněnkou, že je dané splněno, pokud dlužník dosáhne uspokojení svých nezajištěných pohledávek ve výši alespoň 30 %. Nejedná se však o podmínku, která by v případě nesplnění znamenala automatické neschválení oddlužení.¹¹⁹ Podstatou v této formě oddlužení zůstává, že dlužník je povinen vynaložit veškeré své úsilí k dosažení co nejvyššího uspokojení věřitelů, a oddlužení není po dobu 5 let od schválení oddlužení zrušeno.¹²⁰

Hranici minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů nahradila povinnost hrazení některých, řekněme „nejpřednostnějších“ pohledávek. Schválené oddlužení bude zrušeno, pokud dlužník nebude hradit 1) zálohu na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce (ve výši 1.089,- Kč vč. DPH/měsíčně/jednotlivec nebo 1.633,5 Kč vč. DPH/měsíčně/společné oddlužení manželů) 2) pohledávky na výživném (dlužné, ale především běžné výživné) 3) pohledávku za sepis a podání insolvenčního návrhu.¹²¹ Ve své podstatě se jedná o pohledávky vzniklé po prohlášení úpadku dlužníka. S touto podmínkou dále souvisí, že je dlužník povinen po celou dobu jeho oddlužení hradit svým nezajištěným věřitelům splátku minimálně ve stejné výši, kolik činí výše odměny a výdaje insolvenčního správce.¹²²

Základní model si ukážeme na následujícím fiktivním případě. Pan Novák, žádající o schválení oddlužení, je svobodný a má stanovené běžné výživné na 2 děti ve výši 2.500,- Kč a 3.000,- Kč. Jeho povinnost po celou dobu oddlužení je hradit měsíčně zálohu na odměnu a výdaje insolvenčního správce ve výši 1.089,- Kč vč.

119 STRNAD, Zdeněk. *Desatero oddlužovací novely*. Komorní listy. 2019, č. 1, s. 23-31

120 § 412a odst. 1 písm. c) zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

121 STRNAD, Zdeněk. *Desatero oddlužovací novely*. Komorní listy. 2019, č. 1, s. 23-31

122 Ibid

DPH, dále uhradit v rámci splátkového kalendáře odměnu za sepis a podání insolvenčního návrhu ve výši 4.840,- Kč vč. DPH, celkové běžné výživné ve výši 5.500,- Kč měsíčně a minimální splátku nezajištěným věřitelům ve výši 1.089,- Kč. Při předpokladu oddlužení v době 5 let tedy musí měsíční zabavitelná část příjmu, popř. zálohová splátka (bude vysvětleno v kapitole 4.2), činit minimálně 7.759,- Kč.

Pro dlužníky s vysokými dluhy, kteří by 30% hranice nedosáhli, může být tato varianta velmi výhodná, jako tomu je například v řízení sp. zn. KSHK 41 INS 9091/2019, kde celková výše pohledávek ve společném oddlužení manželů činí 8.140.970,82 Kč, přičemž s ohledem na jejich celkovou měsíční předpokládanou splátku ve výši 3.764,- Kč¹²³ by toto oddlužení nebylo za předchozí právní úpravy vůbec povoleno, jelikož v době 5 let dosáhnou uspokojení svých pohledávek ve výši 1,42 %¹²⁴. Z tohoto příkladu je mimo jiné i očividné, že limit celkové výše pohledávek pro vstup do oddlužení, který byl původně v návrhu novely předložen, nebyl prosazen.

Opačná situace může být pro dlužníky s naopak velmi nízkou výší pohledávek. Pro příklad uvedu oddlužení sp. zn. KSUL 23 INS 4265/2018, kde dlužnice plní splátkový kalendář prostřednictvím Smlouvy o důchodu ve výši plnění 1.600,- Kč měsíčně, jelikož její příjmy nedosahují výše pro provádění srážek. Tento případ by však po 1. 6. 2019 již nebyl možný, protože minimální splátka dlužnice by musela činit 2.178,- Kč. (Porovnání výhodnosti minimální výše uspokojení věřitelů je součástí příloh: Příloha č. 3 – Tabulka 4)

Osoby s nárokem na starobní důchod a invalidní důchod ve II. a III. stupni

Rozdílnou délku oddlužení mají osoby tzv. zvláště zranitelné, tedy osoby, kterým vznikl před schválením oddlužení nárok na starobní důchod a trval po celou dobu oddlužení, nebo osoby, které jsou invalidní ve druhém nebo třetím stupni.¹²⁵

Tyto osoby budou oddluženy v době 3 let od schválení oddlužení. U této varianty v zákoně dokonce nenalezneme ani podmínku, že mají tyto osoby

123 Výpočet byl proveden dne 15. 3. 2020 prostřednictvím kalkulatoru dostupného na webové adrese: <https://insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>

124 V tomto insolvenčním řízení dokonce došlo z důvodu předpokládané velmi nízké míry uspokojení, ke zpětvzetí pohledávky věřitelem v celém rozsahu (sp. zn. KSHK 41 INS 9091/2019 č. d. P45-4). Věřitel uvedl, že očekávaná hodnota splátek by několikanásobně převýšila náklady na administraci na straně zaměstnanců věřitele a z toho důvodu bere svou pohledávku zpět. S ohledem na snižující se míru očekávaného uspokojování věřitelů se obávám, že těchto případů bude v budoucnu přibývat.

125 § 412a odst. 4 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

vynaložit veškeré možné úsilí, které po nich lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek.

Splacení pohledávek

Nadále zůstává, že oddlužení je splněno v případě, kdy dlužník splatí veškeré své pohledávky nezajištěných věřitelů ve výši 100 %. K tomuto cíli by se však měla upínat snaha veškerých dlužníků.

4.2 Stanovení splátek podnikatelů

Každá z výše popsaných novelizací byla určitým způsobem zásadní pro vývoj a celkovou úpravu institutu oddlužení fyzických osob podnikatelů. Několikaletý vývoj právní úpravy, který byl testován praxí a svým způsobem směřován k dalšímu rozvoji vlivem názorů odborníků, se touto novelou, dle mého názoru, v hlavních bodech završil.

Určování výše splátek v případě fyzických osob podnikatelů bylo do přijetí zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon), jak mimo jiné nasvědčují výše uvedené kapitoly, dlouho přehlíženým problémem. Můžeme jen uvažovat o důvodech, proč do této doby zákonodárci alespoň částečně neprovedli úpravu této otázky, zdali tímto procesem zkoumali stávající praxi, či se na zákonnou úpravu prostě zapomnělo. S účinností od 1. 6. 2019 si však tato otázka konečně vysloužila své zakotvení v zákoně a problém, kterým dosud mohlo docházet ke zvyhodňování, či bohužel znevýhodňování dlužníků, byl v insolvenčním zákoně zařazen pod ustanovení § 398b a násl. IZ. Vzhledem k dosavadním rozdílným variantám stanovování výše splátek bylo nadmíru jasné, že se zákonodárce nezavděčí všem. Důležité však zůstává, že úprava přinesla v tomto směru posílení legitimního očekávání a omezila snahu dlužníků obcházet podmínky insolvenčního řízení a vybírat si „vhodné řešení“ například změnou trvalého pobytu a související místní příslušností soudu.

Úprava se stanovila následujícím postupem. Pro první období, tedy po schválení oddlužení, se v usnesení o schválení oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty stanoví povinnost měsíčně splácet nezajištěným věřitelům z příjmů dlužníka plynoucích z podnikání minimální nevratnou částku. Tato částka se označuje jako tzv. „zálohová splátka“. Výše této splátky je navrhována ve zprávě pro oddlužení insolvenčním správcem¹²⁶, který výši této

126 § 398a odst. 1 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

splátky kromě navrnutí i zdůvodní, přičemž při jejím stanovení vyjde z podkladů předložených dlužníkem, jako jsou doklady o minulých podnikatelských příjmech, či reálné odhady příjmů budoucích. Dlužník tak musí doložit např. daňové přiznání za uplynulé zdaňovací období (s reálnými výdaji, nikoli výdaji uplatněnými paušálně), či přesně uvést, jaké příjmy očekává a naproti tomu, jaké reálné náklady mu pravděpodobně nastanou. Pokud není možné vyjít ani z těchto podkladů, insolvenční správce výši zálohové splátky navrhne s ohledem na částku odpovídající měsíční průměrné mzdě v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku.¹²⁷ Vzhledem k průběhu insolvenčního řízení se dlužníkovi nevyplatí své příjmy podhodnocovat, jelikož na konci každého zdaňovacího období je dlužník povinen insolvenčnímu správci předložit účetnictví, daňovou evidenci, přiznání k dani z příjmů, eventuálně jiné dokumenty, které bezpečně prokáží dlužníkovy příjmy. Z těchto předložených podkladů insolvenční správce stanoví tzv. „referenční srážku“.¹²⁸ Tuto srážku stanoví tak, že vypočte jednu dvanáctinu ze zjištěného zisku dlužníka za zdaňovací období a vypočte srážku ve výši, v jaké mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Po výpočtu může být insolvenčním správcem zjištěn buďto „přeplatek“, nebo naopak „nedoplatek“ na splátkách. Pokud by byl součet zálohových splátek splacených za dané zdaňovací období nižší než součin referenční srážky a počtu měsíců, po němž v daném zdaňovací období oddlužení trvalo, dlužník bude vyzván insolvenčním správcem k uhrazení tohoto rozdílu, a to bez zbytečného odkladu. Současně může dlužník v odůvodněných případech navrhnout soudu, aby určil jinou výši nedoplatku.¹²⁹ Zároveň bude zapotřebí upravit výši zálohové splátky pro následující zdaňovací období, o čemž rozhodne insolvenční soud v souladu s § 407 odst. 3 IZ na základě návrhu insolvenčního správce.

Insolvenční správce však může zjistit i stav, kdy dlužník na zálohových splátkách zaplatil více, než by dle součinu referenční srážky a počtu měsíců, po němž v daném zdaňovacím období oddlužení trvalo, mělo být zaplacen. V tuto chvíli však přeplatek není vrácen, jelikož zálohová splátka je chápána jako minimální nevratná splátka. Dlužník však na základě tohoto zjištění může insolvenční soud požádat o stanovení jiné výše zálohové splátky na následující

127 § 398 odst. 3 – 5 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

128 § 398b odst. 6 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

129 § 398b odst. 7 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

zdaňovací období. Tuto žádost může navrhnout i kdykoli během oddlužení, pokud došlo ke změně jeho poměrů.¹³⁰

Tato úprava tedy s nejvyšší pravděpodobností bude v následujících letech vyžadovat v jednotlivých insolvenčních řízeních opakované návrhy na změnu minimální nevratné částky a nové rozhodnutí soudu o ní vždy po jednom roce, což je, dle mého názoru, s ohledem na zatížení insolvenčních soudů poměrně nepraktické řešení. Možná by *de lege ferenda* mohla úprava směřovat ke stavu, kdy bude zálohovou splátku v průběhu oddlužení stanovovat insolvenční správce (který ji aktuálně beztak musí navrhnout a odůvodňovat) a soud bude následně pouze ve zprávě informovat o její výši.

Došlo i k zákonné úpravě situace, kdy dlužník disponuje souběhem příjmů, tedy i jinými příjmy než těmi plynoucími z podnikání. Tuto úpravu nalezneme v ustanovení § 398b odst. 9 IZ. Zjednodušeně řečeno zůstane při souběhu příjmů dlužníkovi pouze jedna nezabavitelná částka a soud rozhodne, kdo dlužníkovi tuto částku vyplatí a který příjem bude strháván celý, popřípadě v jaké výši mají být ponechány nezabavitelné částky z obou příjmů.¹³¹

Na závěr kapitoly uvedu modelový zlehčený příklad, kdy splátkový kalendář pana Nováka započne v listopadu 2019. Pro období do konce zdaňovacího období bude stanovena zálohová splátka vycházející z daňového přiznání za rok 2018 ve výši 5.800,- Kč měsíčně. Při předložení daňového přiznání insolvenčnímu správci v březnu 2020 provede insolvenční správce výpočet referenční částky, tedy odečte od celkového zisku celkové výdaje, vypočte jednu dvanáctinu a provede výpočet srážky, jako by se jednalo o čistou mzdu. V tomto případě činí celkové příjmy dlužníka 500.000,- Kč, výdaje 260.000,- Kč, čistý příjem bude tedy brán jako jedna dvanáctina z 240.000,- Kč. Srážka bude provedena ve výši, ve které mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Vzhledem k tomu, že má pan Novák vyživovací povinnost vůči své manželce a dceři, činí z 20.000,- Kč měsíční splátka pro oddlužení 6.904,- Kč.¹³² Součet zálohových splátek za období listopad 2019 – březen 2020 činil 29.000,- Kč. Referenční srážka

130 § 398b odst. 8 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

131 JIRMÁSEK, Tomáš. Novela insolvenčního zákona – verze 2019 – 5. In: *Insolvenční zóna.cz* [online]. Publikováno dne 26. 3. 2019 [cit. 21. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/novela-insolvenčního-zákona-verze-2019-5/>

132 Výpočet byl proveden dne 21. 3. 2020 prostřednictvím kalkulatoru dostupného na webové adrese: <https://insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>

však pro toto období činí 34.520,- Kč, dlužník je tedy povinen bezodkladně uhradit 5.520,- Kč.

4.3 Závěr kapitoly

Jako při každé novelizaci zákona můžeme i u této pozorovat několik protichůdných názorů o jejím přínosu, ale i nedostacích. Bezpečně se však můžeme shodnout na faktu, že se jedná o novelu rozsáhlou, s velkými změnami na poli oddlužení fyzických osob celkově, které se týkají i osob fyzických podnikajících.

Co novela přinesla

Dle mého názoru novela splnila svůj primární účel, mluvíme-li ve vztahu k oddlužení. Zrušením vstupní bariéry 30% uspokojení věřitelů se institut zpřístupnil mnohem většímu okruhu osob, především těm, jejichž příjmy jsou velmi nízké, jako je tomu například u matek samoživitelek nebo osob s invalidním či starobním důchodem.

Zároveň si myslím, že oproti prvotním návrhům novely, která byla pro věřitele značně nevýhodná a představovala by riziko, že jejich pohledávky nebudou vůbec uspokojovány, je novela jakýmsi kompromisem, který se snaží o zmírnění podmínek pro dlužníky, avšak zachovává si pravidlo, že dluhy se mají platit.

Velmi přínosným prvkem novely přímo ve sféře fyzických osob podnikatelů bylo zakotvení její právní úpravy. Novela se věnuje úpravě srážek, resp. stanovení zálohových splátek, díky čemuž nebude docházet ke stavu, že některým dlužníkům pravděpodobně nezbyvá ani nezabavitelná část příjmu a naopak některé osoby hradí svým věřitelům podstatně méně, než by měly. Myslím si, že touto úpravou byla podstatně završena právní úprava tohoto institutu a vyřešeny základní otázky, jak má insolvenční řízení podnikatelů probíhat. Samozřejmě právní úprava není nikdy dokonalá a v souvislosti s přijetím evropské směrnice, čemuž se budu věnovat v následující kapitole, budou v právní úpravě oddlužení podnikatelů opět probíhat změny.

Novela přinesla mnoho dílčích změn, které se dotkly celkově oddlužení fyzických osob, tedy i fyzických osob podnikajících, kterým se však není možno z důvodu rozsahu a zaměření práce blíže věnovat. Pro příklad uvedu alespoň některé z nich, bez bližšího přiblížení. Po 1. 6. 2019 je možno insolvenční řízení přerušit až na dobu jednoho roku a také oddlužení prodloužit až o 6 měsíců, čemuž se věnuje ustanovení § 412b IZ. Další zajímavou změnou je zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, pokud by dlužníkovi v posledních 10 letech pravomocným

rozhodnutím bylo přiznáno osvobození od placení pohledávek, tedy byl oddlužen,¹³³ nebo rozšíření lhůty pro přihlašování pohledávek věřitelů do insolvenčního řízení z 30 dnů na 2 měsíce,¹³⁴ čímž byly věřitelům zlepšeny podmínky na počátku insolvenčního řízení. Poslední změnu, kterou zde uvedu, je rozdělení pohledávek na nepodřízené a podřízené, kdy nepodřízené pohledávky jsou zjednodušeně řečeno jistiny závazků a podřízené pohledávky úroky, úroky z prodlení a jiné. Princip tohoto rozdělení pohledávek spočívá v přednostním uspokojení všech nepodřízených pohledávek, přičemž podřízené pohledávky jsou uspokojovány až po úplném uspokojení pohledávek nepodřízených.¹³⁵

Co se týče otázky pozitivního dopadu novely v prostředí poskytování úvěrů, ukáže pouze čas, zdali budou věřitelé s vidinou nízkého uspokojení pohledávek opatrnější při poskytování půjček, myšleno jak bankovní instituce, tak i třeba fyzické osoby. Také snaha zlepšit celkově finanční gramotnost v České republice, o které se mluví v Důvodové zprávě, je, dle mého názoru, větší. Jako student jsem si všimla možnosti využít nové předměty nabízené vysokými školami s ekonomickým zaměřením týkající se právě zacílení na zvýšení finanční gramotnosti. Jak uvedl i například JUDr. Ing. Zdeněk Strad, Ph.D. (2020) v rozhovoru pro *legaltv.cz*, ve spolupráci s Jihočeskou univerzitou Ekonomické fakulty se v programu Bankrot jako „výhra“ snaží studenty učit, aby překonali stigma insolvence jako prohry, tedy že insolvence je správné řešení a mělo by se jí proto, především zavčasu, využívat.¹³⁶

Problémy spojené s přijetím novely č. 31/2019

Nová právní úprava platí na insolvenční řízení zahájené po 1. 6. 2019 (pokud došlo k rozhodnutí o úpadku dlužníka po 1. 6. 2019), avšak insolvenční řízení zahájené do této doby se řídí právní úpravou předcházející. Z mého pohledu je tento stav značně komplikovaný, jelikož například insolvenční správce je kvůli tomu ustanoven do řízení již déle probíhajících, podléhajících „staré úpravě“, kde jsou například rozdílně stanoveny výše splátek u fyzických podnikajících osob, stejně

133 § 395 odst. 3 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

134 § 136 odst. 2 písm. d) zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

135 § 172 zákona č. 31/2019 Sb., (insolvenční zákon)

Předpokládám, že ve většině insolvenčních řízení nebudou podřízené pohledávky vůbec uspokojovány, jelikož u dlužníků směřujících ke 100% uspokojení svých pohledávek, dojde k oddlužení po 3 letech. Podřízené pohledávky tak budou uspokojovány pravděpodobně pouze v případě, že dlužníci uspokojí veškeré své pohledávky do 3 let.

136 STRNAD, Zdeněk. In: První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna. [online] Publikováno dne 7. 2. 2020 In: *LegalTV.cz* [rozhovor]. Dostupné z: <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/>

jako jsou s nimi spojeny rozdílné povinnosti insolvenčního správce a zároveň jsou mu po 1. 6. 2019 přidělovány případy, kde je již problém srážek upraven a opět se s nimi pojí rozdílné povinnosti. Je proto komplikované a nepřehledné hlídat dvě vedle sebe účinné právní úpravy s velmi rozdílnými pravidly.

Problémem by se mohla stát podmínka úspěšného oddlužení spočívající ve vynaložení veškerého úsilí, které lze po dlužníkovi spravedlivě požadovat. Pod tímto pojmem, který není blíže specifikován, si pravděpodobně můžeme představit zvyšování kvalifikace dlužníka, či zda dlužník vykonává práci odpovídající jeho kvalifikaci. Osobou, která by měla na plnění této povinnosti dohlížet, je insolvenční správce. Je však otázkou, jak se tato povinnost může aplikovat na podnikatele, kteří mají stanovené zálohové splátky, a hůře se kontroluje, zda se „neflákají“. Na bližší specifikaci v rámci soudní praxe si pravděpodobně budeme muset počkat do roku 2024, kdy budou ukončována první řízení řídicí se úpravou po 1. 6. 2019, nebo do další novelizace.

Obávám se, že přestože na jedné straně došlo k pozitivnímu stavu, kdy do oddlužení může vstoupit větší počet osob, na straně druhé tím došlo k obrovskému zatížení insolvenčních soudů a samozřejmě i insolvenčních správců. Jak uvádí JUDr. Jolana Maršíková (2020) pro rozhovor *legaltv.cz*, nápad insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení oddlužení u Krajského soudu v Hradci Králové po 1. 6. 2019 stoupl o 100 % a insolvenční soudy jsou kvůli novým podmínkám oddlužení přetížené.¹³⁷

To, jaký dopad měla nová úprava na oddlužení podnikatelů, či oddlužení obecně, budeme moci bezpečně posoudit až v budoucnu. Již v tuto chvíli však můžeme konstatovat, že novela pomáhá vstoupit do oddlužení mnohem více dlužníkům a upravila dlouho trvajícím problémem provádění srážek u podnikatelů.

137 MARŠÍKOVÁ, Jolana. In: První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna. [online] Publikováno dne 7. 2. 2020 In: *LegalTV cz* [rozhovor]. Dostupné z: <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/>

5 Možný budoucí vývoj oddlužení podnikatele

Dne 1. 6. 2019 vstoupila v účinnost zásadní novela týkající se oddlužení, tedy novela č. 31/2019 Sb., čímž by se dalo předpokládat, že bude novelizací na nějaký čas konec. Opak je však pravdou, jelikož dne 16. července 2019 vstoupila v platnost nová evropská směrnice - směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), jinak nazývaná směrnice „druhá šance“. Transpozice této směrnice do tuzemského právního řádu má být provedena do dvou let, tedy do 17. 7. 2021.

5.1 Směrnice Evropské Rady „druhá šance“

Základní cíle, které jsou směrnicí vytyčeny, jsou především harmonizace vnitrostátních úprav členských států, zavedení preventivní restrukturalizace a druhá šance oddlužení pro fyzické osoby podnikatele.

V prvé řadě je důležité podotknout, že směrnice ponechává poměrně velkou volnost transpozice. Směrnice je v mnoha částech velmi obecná, až neurčitá, díky čemuž bude záležet na členských státech, jakým způsobem pravidla promítnou do svých právních úprav. Jak uvádí Doc. JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D. (2019), minimálně tím může dojít ke znovuotevření debat již předchozích legislativních návrhů¹³⁸. Předpokládám, že se při transpozici směrnice znovuotevřou např. debaty o nulovém oddlužení jak pro podnikatele, tak pro spotřebitele. Zároveň není jisté, zda bude pro transpozici směrnice postačovat novelizace insolvenčního zákona nebo bude zapotřebí přijetí nové právní úpravy mimo insolvenční zákon.¹³⁹

5.1.1 Preventivní restrukturalizace

Preventivní restrukturalizaci můžeme přirovnat k dnešní podobě řešení úpadku obchodní korporace ve formě reorganizace.¹⁴⁰ Obdobně jako v reorganizaci bude restrukturalizace probíhat na základě restrukturalizačního plánu, o kterém

138 RICHTER, Tomáš, 2019. Harmonizační fake news? Poznámky k návrhu evropské směrnice o restrukturalizačních rámcích. In: *Cliffordchance.com* [online]. Publikováno 13. 11. [cit. 21. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.cliffordchance.com/briefings/2018/11/harmoniza_ni-fake-news--poznamky-k-navrhu-evropske-smrnic-e-o-res.html str. 3

139 STRNAD, Zdeněk. In: První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna. [online] Publikováno dne 7. 2. 2020 In: *LegalTV cz* [rozhovor]. Dostupné z: <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/>

140 § 341 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

budou mít možnost hlasovat věřitelé, kteří budou pravděpodobně rozčlenění do skupin (pravděpodobně např. na zajištěné a nezajištěné věřitele).

Velmi zjednodušeně můžeme restrukturalizaci chápat jako jakési soukromoprávní vyjednávání dlužníka s věřiteli, aniž by došlo k zahájení insolvenčního řízení a proces by neměl být vázán přílišnými procesními pravidly. Restrukturalizace by se dala přirovnat i k hrozícímu úpadku,¹⁴¹ přičemž jejím cílem by bylo zachránit dlužníka a jeho podnikání od úpadku. Výhodou restrukturalizace by bylo přerušení vymáhání exekucí či výkonu rozhodnutí, jak již známe z insolvenčního řízení¹⁴², a to po dobu 4 až 12 měsíců, tedy po dobu plnění restrukturalizačního plánu. Současně by po tuto dobu neplatila povinnost podat insolvenční návrh dlužníkem. Směrnice ponechává na členských státech, zda a v jakých případech bude do restrukturalizací jmenován „odborník na restrukturalizaci“¹⁴³, který by dohlížel na dlužníka, popřípadě převzal částečně kontrolu nad majetkem dlužníka nebo by pomáhal dlužníkovi při vypracování restrukturalizačního plánu. Odborníkem na restrukturalizaci by mohl být zvláštní insolvenční správce, který se jeví, že by mohl být pro danou problematiku ideální, s ohledem na jeho znalosti a praxi.¹⁴⁴ V jaké podobě bude nakonec směrnice implementována a zdali bude restrukturalizace předcházet reorganizaci, či ji dokonce nahradí, na to si budeme muset ještě počkat.

5.1.2 Oddlužení fyzických osob podnikatelů

Dalším velkým bodem směrnice o restrukturalizaci a insolvenční je oddlužení podnikatelů – fyzických osob. Zásadní je předložené pravidlo, díky kterému by každému podnikateli v každém členském státě mělo být umožněno být oddlužen ve lhůtě do 3 let počínaje schválením splátkového kalendáře nebo rozhodnutí o stanovení majetkové podstaty podnikatele¹⁴⁵.

Jak jsem již uvedla, pravděpodobně transpozice směrnice opět otevře debaty o výši míry uspokojení věřitelů a s nejvyšší pravděpodobností i otázku doby oddlužení spotřebitelů, jelikož by bylo zvláštní, pokud by doba oddlužení

141 § 3 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

142 § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., (insolvenční zákon)

143 Kapitola 2 článek 5 odst. 2 a 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/1023 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční)

144 SIGMUND, Adam, 2019. Nová Směrnice o restrukturalizaci a insolvenční a čeští insolvenční správci. In: *Justice.cz* [online]. [cit. 22. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/15689/2151873/Adam+Sigmund_Nov%C3%A1+Sm%C4%9Brnice+o+restrukturalizaci+a+insolvenci.pdf/b76b739f-9a62-4845-bc37-195429151d04 str. 13 - 15

145 Článek 21 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/1023 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční)

spotřebitele zůstala na 5 let a oddlužení podnikatele by bylo možné provést ve 3 letech.

5.2 Názor z pozice insolvenčního správce se zvláštním povolením

Ohledně tématu budoucího vývoje oddlužení jsem požádala o diskuzi insolvenčního správce se zvláštním povolením Ing. Lukáše Vlašaného.¹⁴⁶

Dle jeho celkového názoru je v tuto chvíli poměrně obtížné předpokládat přesnou transpozici směrnice s ohledem na fakt, že ponechává rozsáhlou míru flexibility přijetí pravidel na členských státech. Co se však týká oddlužení podnikatelů – fyzických osob, víme najisto, že podnikatelé získají možnost zbavit se dluhů v době ne delší než tři roky. Insolvenční správce je této variantě nakloněn, jelikož je toho názoru, že podnikání je zapotřebí podporovat, avšak za určitých podmínek, kdy by se striktně stanovila pravidla schválení oddlužení. V první řadě by bylo zapotřebí řešit okolnosti podnikání osoby žádající o oddlužení. Insolvenční správce se obává situace, kdy by oddlužení podnikatelů zneužívali i spotřebitelé, pro které by mohla zůstat varianta trvajících až pět let méně výhodná. Při novele tohoto způsobu oddlužení by se tudíž mělo zaměřit na pravidla, která by eliminovala zneužívání oddlužení na tři roky a zaručila by oddlužení poctivých podnikatelů. Právě jim by mělo být především oddlužení zpřístupněno, tedy podnikatelům, kteří si ho „zaslouží“. Ideální verze tohoto podnikatele je osoba, která dlouhodobě podniká, v oboru se jí dařilo a zároveň hradila své závazky řádně v době, kdy její podnikání ještě profitovalo. Insolvenční správce v této souvislosti apeluje především na zkoumání, zdali jednání dlužníka není založeno na nekalém úmyslu. Jak zvláštní insolvenční správce konstatuje: „*Tyto osoby bychom měli chtít oddlužit a klidně i v kratším čase než doposud.*“

Insolvenční správce se však obává, že zkoumání těchto okolností je poměrně složitě proveditelné a jednalo by se o další povinnost, která by s nejvyšší pravděpodobností byla přesunuta na insolvenční správce.

Pokud by ke zkrácení doby oddlužení došlo, bylo by, dle jeho názoru, vhodné stanovit, aby možnost oddlužit dlužníka byla za jeho život stanovena pouze jednou, popřípadě omezena doba, po kterou dlužník nemůže opětovně žádat o oddlužení znovu. Přestože v novele účinné od 1. 6. 2019 je tato skutečnost již zakotvena, tedy fakt, že dlužník by neměl být opakovaně oddlužen v době do 10 let

146 Téma: Budoucnost oddlužení a směrnice o restrukturalizaci a insolvenční. VLAŠANÝ, Lukáš, 2020. Interview s insolvenčním správcem se zvláštním povolením. Tábor 20. 3. 2020.

od pravomocného usnesení o splnění oddlužení, je v podstatě nemožné tuto skutečnost aktuálně reálně kontrolovat. Insolvenční správce tak přichází s myšlenkou, že by bylo například možné insolvenční rejstříky ponechat přístupné delší dobu, tedy evidovat dlužníka v rejstříku 10 či 15 let, z důvodu provádění kontroly opakovaných žádostí o oddlužení. Rozdíl od stávající podoby insolvenčního rejstříku s „rejstříky prodlouženými“ by spočíval v odepření přístupu pro širokou veřejnost po uplynutí 5 let, přičemž by informace zůstaly viditelné předně pro insolvenční soudy a insolvenční správce. Zamezilo by se tedy možnému znevýhodňování dlužníka v běžném životě, avšak například insolvenční soudy a insolvenční správci by měli možnost dohledat insolvenční minulost dlužníka.

Insolvenční správce apeluje na dodržování doby, po kterou by dlužník nemohl znovu podat návrh na povolení oddlužení, a to z několika hlavních důvodů. Oddlužení by v první řadě neztratilo ideu, že sice slouží jako druhá šance, avšak dluhy se mají platit. Z podnikání by se zároveň nestal hazard a podnikatel by musel mít na paměti, že pokud se předluží, bude mu poskytnuta pomoc, avšak ne opakovaně v krátké době, tudíž se na podnikání nebude pohlížet jako na hru „pokus x omyl“ s navazujícími třemi roky oddlužení. Jak zvláštní insolvenční správce uvádí, je důležité, aby (přestože oddlužení bude pro podnikatele výhodnější než doposud) stále zůstalo institutem, kterému by se měl snažit každý podnikatel vyhnout.

V bodech restrukturalizace je insolvenční správce značně skeptický. Nezastává názor, že je možné provádět jakékoli hromadné oficiální uspořádání majetkových poměrů bez řádného dohledu autority. Obává se, že problémy by nastaly jak na straně podnikatelů, kteří by mohli mít značné obtíže s vyřizováním záležitosti a s nejvyšší pravděpodobností by velká většina z nich ani nebyla schopna efektivně řešit financování, tak na straně věřitelů, kteří by nebyli v tuto chvíli motivováni k realizaci celého procesu. Insolvenční správce poukazuje na fakt, že i největší odborník je odborníkem ve svém oboru, a nemůžeme očekávat, že každá jediná osoba porozumí procesu restrukturalizace, bude se orientovat v zákonem stanovených formulářiích a bude schopna je sama vyřídit. V případě restrukturalizace tak bude zapotřebí pro její funkčnost stanovit pevný dohled.

V neposlední řadě insolvenční správce upozorňuje, že celkový vývoj oddlužení čím dál více zatěžuje insolvenční správce, kteří mimo jiné již v minulosti převzali mnoho povinností z beder vytížených insolvenčních soudů. Přestože jejich povinnosti rostou, neúměrně k nim zůstává již od roku 2008 stejná výše odměny.

Insolvenční správce se obává, že dosavadní stav v souvislosti s transpozicí směrnice by mohl vést až k nefunkčnosti systému, pokud nebude lépe financován.

5.3 Vlastní úsudek

S ohledem na fakt, že jsme evropskou směrnicí vázáni, si uvědomuji, že určitá nastavená pravidla budou muset být do právního řádu promítnuta. V tomto směru tedy můžeme očekávat úpravu oddlužení fyzických osob podnikatelů, a to zkrácením doby oddlužení na nejdéle tři roky. Dle mého názoru by však bylo zbytečné přijímat i úpravu oblasti, která není evropskou směrnicí přímo vyžadována, tedy například upravovat požadovanou míru uspokojení věřitelů a otevírat opět debaty o nulovém oddlužení, kdy by postačovalo uhradit pouze náklady insolvenčního řízení. Novela s účinností od 1. 6. 2019 se stala pravděpodobně nejrozumnějším kompromisem, který bylo možné mezi věřiteli a dlužníky nastolit, aby nedošlo k úplnému znevýhodnění věřitelů, avšak současně byly podmínky úspěšného oddlužení uvolněny. Dá se však předpokládat, že se objeví především politické snahy tuto debatu znovu otevřít a prosadit. Z mého pohledu by však úplná ztráta záruky uspokojení, byť již teď je tato záruka minimální, byla proti původnímu smyslu oddlužení. V této souvislosti si nejsem jistá svým postavením k úpravě doby oddlužení spotřebitelů, která bude s přijetím směrnice určitě taktéž diskutována. Ačkoli by na jednu stranu bylo zvláštní, aby oddlužení spotřebitelů trvalo po dobu pěti let a oddlužení živnostníků pouze 3 roky, na stranu druhou je pro ekonomiku státu důležité, aby podnikatelé byli vráceni zpět do aktivního života a byly jim odstraněny překážky, aby mohli začít opět úspěšně podnikat. Je zapotřebí mít i na paměti, že dluhy vzniklé z podnikání jsou rozdílné od dluhů spotřebitelských. Ze své vlastní zkušenosti, se kterou jsem se doposud setkala, mohu potvrdit, že většina dluhů vzniklých spotřebitelům vzniká na základě jejich rozmařilosti a špatnému uvědomění si své finanční situace, naopak dluhy z podnikání nevznikají bezúčelnými půjčkami, například na auta, dovolené, či lepší zařízení domácnosti. Pokud by však došlo ke zkrácení doby oddlužení pouze pro podnikatele, mohla by se situace jevit jako diskriminační s ohledem na ochranu spotřebitelů. Zároveň se obávám obcházení podmínek schvalování oddlužení podnikatelů ve stejném duchu, jako uvedl zvláštní insolvenční správce Ing. Lukáš Vlašný. Pokud si bude spotřebitel uvědomovat, že bez dluhů z podnikání bude jeho oddlužení trvat o dva roky déle než oddlužení podnikatele, bez řádného zkoumání podnikatelské minulosti dlužníka, nebude spotřebiteli nic bránit v tom,

aby si založil živnostenský list, „obstaral“ si dluh z podnikání a následně byl oddlužen v režimu oddlužení podnikatelů. Samozřejmě si uvědomuji protiprávnost tohoto jednání, avšak s podobnými praktikami a snahou obcházet dlužníky podmínky insolvenčního řízení se setkávám ve své praxi až příliš často. Přesnou odpověď na otázku, jakým způsobem by mělo dojít ke změnám a zda by se měla úprava sjednotit pro všechny ve stejném duchu, tak prozatím nemám jednotný.

S pohledem na restrukturalizaci se shoduju s názory Ing. Lukáše Vlašaného. Pokud by byla restrukturalizace vedena za přesně stanovených podmínek, pod dohledem pravděpodobně zvláštních insolvenčních správců a v duchu současné reorganizace, pravděpodobně by mohla dobře fungovat a pomoci nemálo dlužníkům zachránit se před úpadkem. Pokud by však probíhala jen na určitém stupni vyjednávání dlužníka s věřiteli, představuji si ji jako snahu donutit veškeré své věřitele k hromadnému splátkovému kalendáři, který však nezaručuje úspěch a tak či onak pravděpodobně skončí dlužníkovou úpadkem.

Ať již přinese rok 2021 jakoukoli podobu novelizace insolvenčního zákona, či dokonce nový právní předpis specializující se přímo na restrukturalizaci, předpokládám, že se neobejde bez horlivých debat protistran prosazujících si své vlastní zájmy. Zároveň doufám, že se do novely promítnou i důležité změny ke správnému fungování systému oddlužení a vyřeší se neúměrná přetíženost insolvenčních soudů a insolvenčních správců. Novela totiž opět rozšíří okruh osob, které budou moci vstoupit do oddlužení, a nejsem si jistá, zda je aktuální systém schopen tento nápad ustát, aniž by došlo ke snížení jeho kvality.

Závěr

Institut oddlužení fyzické osoby podnikatele prošel za 12 let účinnosti insolvenčního zákona obdivuhodným vývojem. S ohledem na fakt, že oddlužení bylo zpočátku zacíleno, a i fakticky určeno, pouze fyzickým osobám nepodnikajícím, za poměrně krátkou dobu se stal „vykoupením“ i velkému množství menších i větších živnostníků. Přesně na této části insolvenčního zákona si můžeme poukázat, jak rychlým a občas i nečekaným vývojem se v České republice insolvenční právo vyvíjí. Dá se bezpečně konstatovat, že pro vývoj oddlužení podnikatelů byl tento druh vývoje především přínosem.

Přestože ještě před novelizací v roce 2017 nebylo oddlužení nejpoužívanějším sanačním způsobem řešení úpadku podnikatelů, především soudní praxe naznačovala jeho pravděpodobnou důležitost v budoucích letech. Dnes již víme, že oprávněně.

Účelem této diplomové práce bylo především popsat stěžejní oblasti oddlužení ve vztahu k fyzické osobě podnikatele, které jsem představila v jednotlivých kapitolách postupně dle jejich přijetí v českém právním řádu. Současně jsem poukázala na problematické prvky insolvenčního řízení a proces, kterým byly, či stále jsou, řešeny. V diplomové práci jsem taktéž objasnila nejdůležitější podmínky úspěšného naplnění cíle oddlužení, tedy osvobození podnikatele od dluhů. Z mého pohledu bylo nejlepším možným řešením, jak tohoto účelu dosáhnout, implementovat tyto body do stěžejních novelizací, které byly v průběhu vývoje insolvenčního řízení přijaty. Pokud totiž porozumíme vývoji tohoto institutu, budou pro nás mnohem snáze pochopitelné i podmínky, které jsou s oddlužením spojeny.

V první části diplomové práce, která je obecnějšího rázu, jsem alespoň okrajově zakomponovala historický kontext insolvenčního práva, na kterém můžeme pozorovat, že aktuální oddlužení je v mnohém historií inspirováno, a to jak vývojem na našem území, tak právní úpravou ze zahraničí. Součástí první kapitoly je především pro lepší orientaci v práci zařazeno vysvětlení základních pojmů používaných v insolvenčním řízení, zásady, kterými se celý proces řídí, a jsou zejména v posledních letech opakovaně diskutovány, a dále zjednodušeně nastíněný proces oddlužení, který slouží ke komplexnímu pochopení diplomové práce. Kapitola je ukončena objasněním významu oddlužení podnikatele a poukázáním, že nediskriminování těchto osob od možnosti osvobodit se od dluhů

v úměrném čase je přínosné nejen ze sociálních důvodů, ale je i potřebnou motivací pro správnou funkčnost ekonomiky státu.

Prvotní možnosti podnikatelů využívat oddlužení začala předně formovat soudní praxe, která se však brzo stala pro svou obsáhlost nepřehlednou. Začalo též přibývat názorů, prosazujících důležitost možného oddlužení podnikatelů v souvislosti s profitem promítnutým do tržního hospodářství, stejně jako myšlenky opuštění stigma neúspěšnosti podnikání. V roce 2013 nabyla účinnosti první velká novela, otevírající oficiálně možnost podnikatelům se oddlužit. Této novelizaci, tzv. velké revizní novele označené pod č. 294/2013 Sb., se věnuji ve druhé kapitole. Poukazuji na první kroky úpravy, které v této době byly v mnohém značně kostrbaté. Oddlužení bylo teoreticky vzato zaručené pouze osobám, které byly schopny obstatat souhlas dotčeného věřitele s oddlužením, nebo se jednalo o poslední možnost, jak se zbavit dluhů, když podnikatel prošel konkursem. Novela opomněla zakotvit mnoho důležitých bodů, především úpravu splátkového kalendáře dlužníků či bližší specifikaci poskytování souhlasu věřitele. Zpětně můžeme konstatovat, že novela sice uvedla možnost podnikatelům osvobodit se od dluhů v době pěti let, avšak přinesla velké množství nejasností, které v reálu způsobovaly velkou nejistotu dlužníků a nerovné podmínky jejich vstupu do oddlužení vyústující v možnou skepsi se o oddlužení vůbec pokoušet.

Především rozdílné názory na podmínky vstupu do oddlužení objasnila novelizace insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb., která je obsahem třetí kapitoly. Došlo k rozřešení úmyslu zákonodárce v otázce předkládání souhlasu věřitele, jehož pohledávka vznikla z podnikatelské činnosti dlužníka. Konstatovalo se, že se jedná o vyvratitelnou domněnku, která zachovává věřitelům práva vyslovit nesouhlas s oddlužením dlužníka, avšak je zapotřebí věřitelova včasného odůvodněného uplatnění námitky, jinak se má za to, že věřitel s oddlužením souhlasí. Novela se stala pro mnoho odborníků až zklamáním, jelikož přehlídla mnoho problémů vyskytujících se v praxi, kdy především můžeme poukázat na úpravu výše splátek podnikatelů v režimu oddlužení plněním splátkového kalendáře. Nelze pochybovat o přínosech této novely v rovině organizační. Vypořádala se s tzv. dluhovými šmejdý, omezila množství provozoven insolvenčních správců a alespoň částečně zjednodušila proces insolvenčního řízení odejmutím některých povinností z beder insolvenčních soudů a jejich přesunutím na insolvenčního správce. Přestože byla novela v mnoha ohledech kritizována, díky velké pasivitě věřitelů otevřela možnost oddlužení širokému množství podnikatelů.

Čtvrtá část diplomové práce je zaměřena na změny provedené novelizací účinné od 1. 6. 2019. Tato novela se měla stát jednou z nejpřevratnějších v rovině oddlužení a plně rozevřít pomyslné nůžky pro vstup do oddlužení co nejširšímu množství osob. Velkou změnou bylo především zrušení povinnosti splnit vstupní 30% bariéru předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů. Novelizace č. 31/2019 Sb. konečně promítla do zákona přesně vymezená ustanovení týkající se splátkového kalendáře oddlužení fyzické osoby podnikatele, čímž byl odstraněn několikaletý problém způsobující nerovné podmínky dlužníků v oddlužení. Novela byla od počátku velmi prosociálně založena a s její účinností rapidně vzrostl počet návrhů na oddlužení. Stala se opravdu „druhou šancí“ pro dlužníky, především pro osoby s velmi nízkými příjmy, které doposud na oddlužení nedosáhly. Byla ale také velkým zásahem do práv věřitelů, kdy, s trochou naděje, právě tento krok bude znamenat změny na poli spotřebitelských úvěrů a celkově poskytování půjček. Oproti prvotním návrhům se konečná verze novely stala úspěšným kompromisem povolujícím podmínky oddlužení pro dlužníky, na druhé straně však neodbočila ze svých zásad, především že „dluhy se mají platit“.

V poslední části diplomové práce se zaměřuji na možný budoucí vývoj tohoto institutu, který se mohl novelou č. 31/2019 Sb. zdát v hlavních bodech kompletně uzavřený. Místo očekávaného klidu od novelizací a ponechání již tak občas zmatečného stavu, kdy vedle sebe běží insolvenční řízení dle dvou různých právních úprav, se však již před nabytím její účinnosti, otevřelo téma přijetí evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční. Tato směrnice, jejíž transpozice je předpokládána na léto 2021 bude znamenat oddlužení pro všechny podnikatele v maximální době tří let. V této části práce jsem se zaměřila na možnou podobu transpozice směrnice, otázky, zda nějak zásadně změní požadovanou míru uspokojení, či v jaké maximální možné míře se odstraní překážky vstupu do oddlužení pro podnikatele. Všechny tyto otázky jsou však prozatím nejasné. Směrnice s nejvyšší pravděpodobností opět otevře debaty předcházející novelizaci přijaté v roce 2019 a stane se, doufejme na nějaký čas, poslední novelizací.

Resumé

Debt elimination can be simply described as a settlement of property relations with creditors. The goal is to reach release of debts in a short time and to legal conditions. At first was this institute just for natural person. In the course of time it started work also for business people. In this cases we do not see just social and psychological benefits on the side of debtor. Possible restart for business people is also big contribution to economy of state.

Legal adjustment of debt elimination of business people (and whole insolvency law) came through very dynamic evolution. Currently there are two different legal adjustments of insolvency law and we can observe that debt elimination managing by amendment after 1. 6. 2019 is advantageous to debtors. We can not find differences between debt elimination of natural and business people in a large scale.

Big number of amendments eliminated amount of gaps in law and reduced interpretative differences between insolvency courts. Simply we can observe that actually can be eliminated the debts of business people, who has got monthly repayments, which reach double costs of insolvency control and his debt elimination will not be cancelled in other five years till its approval. Right now is definite that the year 2021 will bring another adjustment of this area on the authority of accepted European regulation about restructuring and insolvency. Because of this will come another release of conditions for fulfilment of debt elimination of business people.

Seznam zkratk

Právní předpisy:

IZ, InZ, insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
revizní novela	zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014)
OSŘ, občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Směrnice o restrukturalizaci a insolvenci	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenci),

Orgány:

VS vrchní soud

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura a komentáře

1. BAŘINOVÁ, Dagmar, HÓTOVÁ, Renáta a OLŠAR, Ladislav. *Konkurzní řízení v praxi: z pohledu věřitele i úpadce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Grada, 2006, 172 s. ISBN 978-802-4709-093.
2. GRYGAR, Jiří. Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 9.
3. HÁSOVÁ, Jiřina a MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. V Praze: C. H. Beck, 2013, 262 s. Právní praxe. ISBN 978-807-4004-599.
4. HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018, 1824 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN: 978-807-4006-913.
5. HAVEL, Bohumil. Další deset poznámek k novému insolvenčnímu zákonu (2. část). Zpravodaj *Jednoty českých právníků*. 2007, (1), 12-21.
6. HAVEL, Bohumil. Deset poznámek k novému insolvenčnímu zákonu (1. část). Zpravodaj *Jednoty českých právníků*. 2006, (3), 111-116.
7. KAVAN, Petr. Dlužník, který není podnikatelem – peripetie výkladu jednoho sousloví. *Právní rozhledy*. 2012, (21), 733-741.
8. KLIMEŠ, František. Novodobá právní úprava podnikání v retrospektivě. *Obchodní právo*. 2015, (2), 57-69.
9. KOZÁK, Jan, BUDÍN, Petr a PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
10. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges, 2011, 793 s. Glosátor. ISBN 978-80-87212-75-2.
11. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Vyd. 3., V nakl. Leges vyd. 2. Praha: Leges, 2014, 863 s. Glosátor. ISBN 978-80-87576-80-9.

12. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. aktualizované vydání podle stavu právní úpravy k 1. 1. 2018. Praha: Leges, 2018, 1240 s. Glosátor. ISBN 978-80-7502-257-8.
13. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 299 s. ISBN 978-80-7380-766.
14. ŘEHÁČEK, Oldřich. Oddlužení po revizní novele insolvenčního zákona aneb osobní bankrot pro každého. *Bulletin advokacie*. 2014, 11(5), 34-35.
15. SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatelem aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a „zítra“. *Právní rozhledy*. 2013, 21(10), 361-364.
16. STRNAD, Zdeněk. *Desatero oddlužovací novely*. Komorní listy. 2019, (1).
17. STRNAD, Zdeněk In KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 1840 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9.
18. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka in ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4.

Odborná literatura dostupná z elektronických zdrojů

1. BELLOŇOVÁ, Pavla. Vybrané aktuality z oblasti civilněprávní a profesní legislativy. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno dne 27. 6. 2017 [cit. 23. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-aktuality-z-oblasti-civilnepravni-a-profesni-legislativy>
2. ČESKÁ ASOCIACE VĚŘITELŮ. Alternativa oddlužovací novely: Osvobodme dlužníky v osobním bankrotu od úroků a pokut, navrhuje Česká asociace věřitelů. In: *Pravniprostor.cz* [online] Publikováno dne 21. 3. 2018 [cit. 14. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/alternativa-oddluhovaci-novely-osvobodme-dluzniky-v-osobnim-bankrotu-od-uroku-a-pokut-navrhuje-ceska-asociace-veritelu>
3. HOFEREK, Jan. Rozhovor: Pavel Staněk – Věřitel dnes nemá žádné zastání. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno dne 28. 2. 2017 [cit. 14. 3. 2020].

Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/rozhovor-pavel-stanek-veritel-dnes-nema-zadne-zastani>

19. JIRMÁSEK, Tomáš. Oddlužení podnikatelů – provádění srážek. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno dne 29. 9. 2014 [cit. 2. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadenisrazek-95269.html>
20. JIRMÁSEK, Tomáš. Novela insolvenčního zákona – verze 2019 – 5. In: *Insolvencnizona.cz* [online]. Publikováno dne 26. 3. 2019 [cit. 21. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/novela-insolvenčního-zakona-verze-2019-5/>
21. KRHUT, Rostislav. Mgr. Rostislav Krhut: Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele [online]. In: *Insolvencnizona.cz*. Publikováno 8. 2. 2017 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>
22. KUČERA, Petr, Vojtěch BLAŽEK. Zákon proti insolvenčním mafiím schválila vláda. Zpřísní se dohled nad správci i podvodníky s oddlužováním. In: *Cak.cz* [online]. Publikováno 30. 3. 2016 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15802>
23. KUČEROVÁ, Dagmar. Průlomová změna insolvenčního zákona. Jasný postup provádění srážek ze mzdy. In: *Podnikatel.cz* [online]. Publikováno 13. 5. 2013 [cit. 2. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/zmenainslovenčního-zakona-postup-provadeni-srazek-ze-mzdy/>
24. MALIŠ, Daniel. Oddlužení podnikajících fyzických osob po revizní novele insolvenčního zákona. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 29. 7. 2014 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikajících-fyzických-osob-porevizni-novele-insolvenčního-zakona-94928.html>
25. MATZNER, Jiří. Co přinesla novela insolvenčního zákona? In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno 27. 11. 2017 [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/co-prinese-novela-insolvenčního-zakona>

26. OŠŤÁDALOVÁ, Šárka. Systémy a formy oddlužení v Evropě: Srovnávací analýza. In: *Mapaexekuci.cz* [online]. Praha: Ekumenická akademie, 2017 [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf
27. PIROHANIČ, Ondřej. Vývoj bankrotů FOP od roku 2008. [tabulka] In: *Insolvence 2019 v ČR* [online]. [Cit. 25. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.informaceofirmach.cz/wp-content/uploads/2020/02/Insolvence_%C4%8CR_2019_8.pdf
28. PIROHANIČ, Ondřej. Vývoj návrhů bankrotů FOP od roku 2008. [tabulka] In: *Insolvence 2019 v ČR* [online]. [Cit. 25. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.informaceofirmach.cz/wp-content/uploads/2020/02/Insolvence_%C4%8CR_2019_8.pdf
29. PLEVA, Vítězslav. Závazky z podnikání: je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení? In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 4. 8. 2014 [cit. 30. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dluznik-povinen-zajistit-si-souhlas-veritelu-v-pripade-oddluzeni-94828.html>
30. PLEVA, Vítězslav. Podnikatel a oddlužení? Od 1. 1. 2014 definitivně ano. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 10. 1. 2014 [cit. 21. 2. 2020]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/podnikatel-a-oddluzeni-od-1-1-2014-definitivne-ano-93326.html>
31. RICHTER, Tomáš, 2019. Harmonizační fake news? Poznámky k návrhu evropské směrnice o restrukturalizačních rámcích. In: *Cliffordchance.com* [online]. Publikováno 13. 11. 2018 [cit. 21. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.cliffordchance.com/briefings/2018/11/harmoniza_ni-fake-news--poznamky-k-navrhu-evropske-smrnice-o-res.html
32. ŘEHÁČEK, Oldřich a MAŠEK, Jan. Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono? [online]. In: *Ceska-justice.cz* [online]. Publikováno 30. 7. 2017 [cit. 24. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>

33. SEDLÁČEK, Dušan a SPRINZ, Petr. Novela insolvenčního zákona z pohledu věřitelů. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 10. 3. 2017 [cit. 22. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-z-pohledu-veritelu-105355.html>
34. SIGMUND, Adam. Nová Směrnice o restrukturalizaci a insolvenční správci. In: *Justice.cz* [online]. 2019 [cit. 22. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/15689/2151873/Adam+Sigmund_Nov%C3%A1+Sm%C4%9Brnice+o+restrukturalizaci+a+insolvenci.pdf/b76b739f-9a62-4845-bc37-195429151d04
35. SIGMUND, Adam. Nulové oddlužení – cesta z dluhové pasti. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 5. 3. 2018 [cit. 13. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nulove-oddluzeni-cesta-z-dluhove-pasti-107203.html>
36. SKOLKOVÁ, Barbora. Novela insolvenčního zákona. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 25. 7. 2017 [cit. 3. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-106159.html>
37. SPRINZ, Petr a RAHM, Jiří. Mezera krytí přináší nové pojetí úpadku. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 28. 8. 2017 [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-prinasi-nove-pojeti-upadku-106264.html>
38. ŠRÁMEK, Dušan. Anketa: Jak po roce hodnotíte akreditační novelu insolvenčního zákona? In: *Ceska-justice.cz* [online]. Publikováno: 17. 8. 2018 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/anketa-jak-po-roce-hodnotite-akreditacni-novelu-insolvencniho-zakona/>
39. ŠTĚPÁN, Ciprýn. Oddlužení ve světle novel insolvenčního zákona. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno 29. 9. 2017 [cit. 7. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/oddluzeni-ve-svetle-novel-insolvencniho-zakona>
40. ŠVANDELÍKOVÁ, Klára. Rozhovor: Pavel Pravda – Přichází převratná novela insolvenčního zákona. In: *Pravniprostor.cz* [online]. Publikováno: 22. 5. 2017 [citace 11. 3. 2020]. Dostupné z:

<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/rozhovor-pavel-pravda-prichazi-prevratna-novela-insolvenčního-zakona>

41. URBAN, Jan. Oddlužení a jiné významné změny v insolvenčním zákoně po novele. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 3. 3. 2017 [citace 22. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-a-jine-vyznamne-zmeny-v-insolvenčním-zakone-po-novele-105294.html>
42. VESELÝ, Miroslav. Odměňování v oddlužení. In: *Justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2018 [cit. 26. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/15689/1947732/KSCB_Pracov_2018_Vesel%C3%BD_Odm%C4%9B%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD+v+oddlu%C5%BEen%C3%AD.pdf/403cc61d-23cb-4056-9747-42f55972df4a
43. VESELÝ, Petr a HAŠOVÁ, Klára. Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor. In: *Epravo.cz* [online]. Publikováno 13. 10. 2017 [citace 2. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html?mail>

Právní předpisy

1. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 7/2005 Z., o konkurzu a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů
44. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
45. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
46. Nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima
47. Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, o

odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

48. Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

1. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, č. j. KSBR 24 INS 4176/2008 - B
2. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 11. 2016, č. j. KSUL 74 INS 18228/2016 – B - 9
3. Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 16. 12. 2016, č. j. KSOL 16 INS 27925/2016 – A - 5
4. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 4. 2018, č. j. KSCB 26 INS 10968/2017 – B – 10
5. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 6. 2018, č. j. KSUL 23 INS 4265/2018 – B - 3
49. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2018, č. j. KSBR 30 INS 4922/2018 – B – 4
50. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 9. 2018, č. j. KSCB 25 INS 3407/2018 – B – 6
51. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 11. 2019, č. j. KSHK 41 INS 9091/2019 – B - 8
52. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 2. 2020, č. j. KSCB 44 INS 25632/2019 – B - 6
53. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 11. 2008, sp. zn. MSPH 95 INS 2212/2008 2 VSPH 207/2008 – B - 19
54. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 2008, sp. zn. KSUL 70 INS 3940/2008, 29 NSČR 9/2009 – A - 29

55. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, VSOL 117/2009
56. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. KSPH 39 INS 2561/2010 1 VSPH 280/2010 – A - 12
57. Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 15. 5. 2014, sp. zn. KSPA 59 INS 2184/2014, 2 VSPH 961/2014 - A
58. Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 18. 7. 2014, sp. zn. KSPH 60 INS 2914/2014, 3 VSPH 517/2014 - A
59. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 15846/2015 1 VSOL 918/2015 – A - 18
60. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. KSPH 70 INS 8312/2018 1 VSPH 592/2019
61. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009 – A - 59
62. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. MSPH 79 INS 14449/2012, 29 NSČR 97/2016 - B
63. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. MSPH 78 INS 10174/2014, 29 NSČR 150/2016 – B – 114

Ostatní

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., *o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. [beck-online].
4. Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., *kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů*. [beck-online].
5. Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., *kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů*. [beck-online].
6. Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb., *kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů*. [beck-online].

7. Sdělení Evropské komise o překonání stigmatu neúspěchu podnikání. KOM (2007) 584. ze dne 5. 10. 2007.
8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/1023 o rámcich preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční).
9. První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna. [online] Publikováno dne 7. 2. 2020 In: *LegalTV.cz* [rozhovor]. Dostupné z: <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/>.

Seznam příloh

Tabulka 1 - Porovnání výše plnění v závislosti na stanovení splátek.....	30
Tabulka 2 - Vývoj návrhů bankrotů FOP od roku 2008.....	80
Tabulka 3 - Vývoj bankrotů FOP od roku 2008.....	81
Tabulka 4 - Porovnání minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů před 1. 6. 2019 a po 1. 6. 2019.....	82
Tabulka 5 - Kompletní přehled novelizací insolvenčního zákona.....	83

Příloha č. 1 – Vývoj návrhů bankrotů FOP od roku 2008

Návrhy bankrotů FOP	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Celkem
leden	32	26	47	131	250	548	632	794	696	647	463	379	4 634
únor	55	29	66	161	292	502	883	905	839	687	512	413	5 344
březen	54	52	70	206	362	669	1 025	1 068	881	847	526	432	6 192
duben	45	36	71	182	337	684	1 074	998	870	664	531	408	5 910
květen	29	39	68	225	345	652	917	875	849	761	548	401	5 709
červen	30	62	94	241	355	555	965	1 004	795	1 132	513	956	6 702
červenec	47	47	63	209	374	624	1 075	849	648	208	501	1 131	5 776
srpen	28	40	90	223	393	651	880	720	750	384	438	1 002	5 599
září	33	65	87	236	363	600	1 045	778	712	403	375	938	5 635
říjen	41	55	117	244	553	803	1 062	869	718	531	559	964	6 516
listopad	45	62	135	256	601	828	987	847	786	546	520	944	6 557
prosinec	30	71	146	305	456	750	992	864	709	489	409	765	5 988
návrhy celkem	469	583	1 064	2 629	4 683	7 866	11 537	10 671	9 253	7 299	5 885	8 733	70 562
Meziroční přírůstek/úbytek počtu návrhů (v %)		24,31%	-80,79%	149,43%	78,13%	67,97%	46,67%	-8,37%	-12,47%	-21,12%	-19,37%	48,39%	
počet aktivních FOP (odhad)	906 634	910 052	915 266	933 216	950 110	947 083	939 482	944 341	949 006	953 458	958 241	956 528	
podíl návrhů na počet aktivních FOP (v %)	0,05%	0,06%	0,12%	0,28%	0,49%	0,83%	1,23%	1,12%	0,98%	0,77%	0,61%	0,91%	

Pozn.: do hodnot jsou zahrnuti i návrhy bankrotů realizované podle zákona o konkursu a vyrovnání, které byly vyhlášeny až po 1.1.2008

Tabulka 2 - Vývoj návrhů bankrotů FOP od roku 2008. Zdroj: Ing. Ondřej Pirohanič, CSc., CRIF – CZECH CREDIT BUREAU, a. s.

Příloha č. 2 - Vývoj bankrotů FOP od roku 2008

Bankrotů FOP	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Celkem
leden	19	13	22	77	138	297	422	703	636	600	426	458	3 811
únor	23	21	27	64	174	332	598	697	662	516	483	341	3 938
březen	26	29	40	81	193	354	621	741	571	707	468	447	4 278
duben	15	26	31	87	167	342	736	740	697	506	463	393	4 203
květen	11	19	24	101	199	414	635	667	659	521	574	552	4 376
červen	11	15	31	126	200	368	697	650	617	461	486	423	4 085
červenec	19	18	24	97	159	385	662	757	479	683	378	916	4 677
srpen	15	12	23	143	230	414	708	644	596	554	489	939	4 767
září	16	27	38	141	212	442	688	647	539	455	429	908	4 542
říjen	19	18	40	115	283	413	683	634	585	480	441	931	4 642
listopad	23	28	67	159	288	434	781	888	532	480	495	887	4 820
prosinec	20	25	58	117	251	444	630	487	536	439	334	712	4 063
celkem	217	251	425	1 308	2 474	4 639	7 841	8 053	7 109	6 402	5 466	7 907	52 092
Meziroční přírůstek/bytky počtu bankrotů (v %)		15,67%	68,32%	207,76%	89,14%	87,51%	69,02%	2,70%	-11,72%	-8,95%	-14,62%	44,66%	
počet aktivních FOP (jednot)	906 634	910 052	915 266	933 216	950 110	947 083	939 482	944 341	949 006	953 458	958 241	956 528	
podíl bankrotů na počet aktivních FOP (v %)	0,02%	0,03%	0,05%	0,14%	0,26%	0,49%	0,83%	0,85%	0,75%	0,67%	0,57%	0,83%	

Pozn.: do hodnot jsou zahrnuty i bankrotů realizované podle zákona o konkursu a vyrovnání, které byly vyhlášeny až po 1.1.2008

Tabulka 3 - Vývoj bankrotů FOP od roku 2008. Zdroj: Ing. Ondřej Pirohanič, CSc., CRIF – CZECH CREDIT BUREAU, a. s.

Příloha č. 3 – Porovnání minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů u novelizace zákona č. 64/2017 Sb. a novelizace zákona č. 31/2019 Sb.

	Minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů	
	Úprava do 1. 6. 2019	Úprava po 1. 6. 2019
Výše závazků 200.000,- Kč	60.000,- Kč	65.340,- Kč
Výše závazků 2.000.000,- Kč	600.000,- Kč	65.340,- Kč

Tabulka 4 - Porovnání minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů před 1. 6. 2019 a po 1. 6. 2019. Zdroj: výpočet proveden v kalkulátoru dostupném na webové adrese: <https://insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/>

**Příloha č. 4 – Kompletní přehled novelizací zákona č. 182/2006 Sb.
(insolvenční zákon)**

Období účinnosti	Zákon č.
01.10.2019 - 31.05.2022	230/2019 Sb.
01.06.2019 - 30.09.2019	31/2019 Sb.
01.04.2019 - 31.05.2019	80/2019 Sb.
04.01.2019 - 31.03.2019	307/2018 Sb.
01.10.2018 - 03.01.2019	182/2018 Sb.
01.12.2017 - 30.09.2018	291/2017 Sb.
01.07.2017 - 30.11.2017	64/2017 Sb., 183/2017 Sb.
01.01.2017 - 30.06.2017	377/2015 Sb.
19.09.2016 - 31.12.2016	298/2016 Sb.
01.01.2016 - 18.09.2016	375/2015 Sb.
01.01.2014 - 31.12.2015	294/2013 Sb.
01.08.2013 - 31.12.2013	45/2013 Sb., 185/2013 Sb.
01.01.2013 - 31.07.2013	396/2012 Sb., 399/2012 Sb.
01.11.2012 - 31.12.2012	334/2012 Sb.
01.07.2012 - 31.10.2012	167/2012 Sb.
01.01.2012 - 30.06.2012	217/2009 Sb.
30.12.2011 - 31.12.2011	466/2011 Sb.
15.07.2011 - 29.12.2011	188/2011 Sb.
27.05.2011 - 14.07.2011	139/2011 Sb.
01.04.2011 - 26.05.2011	73/2011 Sb.
31.03.2011 - 31.03.2011	241/2010 Sb., 69/2011 Sb.
01.01.2011 - 30.03.2011	409/2010 Sb.
10.09.2010 - 31.12.2010	260/2010 Sb.
01.07.2010 - 09.09.2010	227/2009 Sb.
01.11.2009 - 30.06.2010	285/2009 Sb.
20.07.2009 - 31.10.2009	217/2009 Sb.
01.07.2009 - 19.07.2009	301/2008 Sb., 7/2009 Sb.
09.06.2009 - 30.06.2009	163/2009 Sb.
01.01.2009 - 08.06.2009	458/2008 Sb.
01.01.2008 - 31.12.2008	312/2006 Sb., 296/2007 Sb., 362/2007 Sb.
11.05.2007 - 31.12.2007	108/2007 Sb.
9. květen 2006	182/2006 Sb.

Tabulka 5 - Kompletní přehled novelizací insolvenčního zákona. Zdroj dat: [beck-online]